

1979 METŲ TOLIMŲ TARPVALSTYBINIŲ ORO TERŠALŲ PERNAŠŲ KONVENCIJOS PROTOKOLAS DĖL RŪGŠTĖJIMO, EUTROFIKACIJOS IR PAŽEMIO OZONO MAŽINIMO

Šalys,

pasiryžusios įgyvendinti Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvenciją,

žinodamos, kad azoto oksidai, siera, lakieji organiniai junginiai ir redukuoti azoto junginiai siejami su neigiamais padariniais žmonių sveikatai ir aplinkai,

susirūpinusios dėl to, kad rūgštėjimo, maistingojo azoto ir ozono kritinės apkrovos žmogaus sveikatai ir augmenijai vis dar viršijamos daugelyje Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos regiono teritorijų,

susirūpinusios taip pat dėl to, kad išmetami į orą azoto oksidai, siera ir lakieji organiniai junginiai, taip pat antriniai teršalai, tokie kaip ozonas ir amoniako reakcijos produktai, yra pernešami atmosferoje ilgas nuotolius ir gali turėti neigiamų tarpvalstybinių padarinių,

pripažindamos, kad Šalyse išmetami teršalai Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos regione prisideda prie oro taršos Žemės pusrutulio ir pasauliniu mastu, ir pripažindamos pernašų galimybę tarp žemynų ir būtinybę toliau tirti tokią galimybę,

pripažindamos taip pat, kad Kanada ir Jungtinės Amerikos Valstijos, sprendamos tarpvalstybinius ozono padarinius, veda dvišales derybas dėl į orą išmetamų azoto oksidų ir lakiųjų organinių junginių sumažinimo,

pripažindamos taip pat, kad Kanada, įgyvendindama Visos Kanados rūgščiojo lietaus strategiją po 2000 m., įsipareigoja iki 2010 m. dar labiau sumažinti išmetamus į orą sieros teršalus ir kad Jungtinės Valstijos, siekdamos įdiegti savo aplinkos oro kokybės normas, susijusias su kietosiomis dalelėmis, yra įsipareigojusios rytinėje Jungtinių Valstijų dalyje įgyvendinti azoto oksidų mažinimo programą ir sumažinti išmetamus į orą teršalus,

pasiryžusios užkirsti kelią kritinių apkrovų ir lygių viršijimo atvejams arba juos mažinti, atsižvelgdamos į visokeriopą daugelio teršalų poveikį,

atsižvelgdamos iš tam tikrų esamų įrenginių ir dėl tam tikros vykdomos veiklos išmetamus oro teršalus, dėl kurių susidaro dabartinis oro užterštumas, ir į būsimų veiklos krypčių plėtojimą ir įrenginių tobulinimą,

žinodamos, kad yra būdų ir praktinio valdymo metodų sumažinti taršą šiomis medžiagomis,

pasiryžusios imtis priemonių tokių medžiagų išmetimui į orą numatyti, keliui jam užkirsti ir jam mažinti, taikydamos Rio de Žaneiro aplinkos ir plėtros deklaracijos 15 atsargumo principą,

dar kartą patvirtindamos, kad valstybės pagal Jungtinių Tautų Chartiją ir tarptautinės teisės principus turi suverenią teisę naudoti savo išteklius pagal savo pačių aplinkos apsaugos ir plėtros politikos kryptis ir jos atsako už tai, kad būtų užtikrinta, jog jų jurisdikcijai ir kontrolei priklausanti veikla nepadarys žalos kitų valstybių aplinkai ir už jos nacionalinės jurisdikcijos ribų esančioms sritims,

suvokdamos poreikį kovoti su oro tarša ekonomiškais būdais regioniniu mastu, atsižvelgiant į poveikio skirtumus ir taršos mažinimo kainą įvairiose šalyse,

pažymėdamos svarbų privataus ir nevyriausybinių sektorių indėlį kaupiant duomenis apie padarinius, susijusius su šiomis medžiagomis, bei egzistuojančius jų mažinimo būdus ir jų vaidmenį padedant mažinti teršalų išmetimą į orą,

turėdamos galvoje, kad priemonės, taikomos sieros, azoto oksidų, amoniako ir lakiųjų organinių junginių teršalams mažinti, neturėtų tapti savavališka ar nepateisinama diskriminacija arba paslėptu tarptautinės konkurencijos ir prekybos varžymu,

atsižvelgdamos į geriausius mokslo ir technikos žinias bei duomenis apie tokių medžiagų oro teršalus, atmosferos procesus ir padarinius žmonių sveikatai ir aplinkai, taip pat apie užterštumo mažinimo kainą, ir pripažindamos poreikį gilinti tas žinias ir toliau bendradarbiauti mokslo ir technikos srityje, kad būtų galima geriau suprasti šias problemas,

pažymėdamos, kad Protokole dėl azoto oksidų teršalų arba jų tarpvalstybinių srautų kontrolės, priimta 1988 m. spalio 31 d. Sofijoje, ir Protokole dėl organinių lakiųjų junginių teršalų ir jų tarpvalstybinių srautų kontrolės, priimta 1991 m. lapkričio 18 d. Ženevoje, jau yra nuostatos dėl azoto oksidų ir lakiųjų organinių junginių kontrolės ir kad techniniuose abiejų šių protokolų prieduose jau yra techninės rekomendacijos, kaip tuos teršalų kiekius mažinti,

pažymėdamos taip pat, kad Protokole dėl tolesnio sieros teršalų išmetimo į orą mažinimo, priimta 1994 m. birželio 14 d. Osle, jau yra nuostata dėl sieros teršalų išmetimo į orą mažinimo, siekiant prisidėti prie rūgščiųjų iškritų mažinimo, mažinant kritinių sieros iškritų viršijimo atvejus, kuriuos sukelia rūgštingumo kritinės apkrovos, palyginti su oksiduotų sieros junginių įtaka visoms rūgščiosioms iškritomis 1990 m.,

pažymėdamos taip pat, kad šis Protokolas yra pirmas susitarimas pagal Konvenciją, skirtas konkrečiai azoto junginių mažinimui,

turėdamos galvoje, kad šių į orą išmetamų medžiagų kiekių mažinimas gali duoti papildomos naudos kontroliuojant kitus teršalus, pirmiausia tarpvalstybines antrines aerozolinių kietųjų dalelių pernašas, kurios veikia žmonių sveikatą jiems kvėpuojant ore esančiomis dalelėmis,

turėdamos galvoje taip pat poreikį siekiant šio Protokolo tikslų kiek įmanoma vengti tokių priemonių, kurios kitas su sveikata ir aplinka susijusias problemas daro dar opesnes,

pažymėdamos, kad, taikant azoto oksidų ir amoniako išmetimo į orą mažinimo priemones, reikėtų atsižvelgti į visą biogeocheminį azoto ciklą ir kiek įmanoma stengtis nedidinti į orą išmetamo chemiškai aktyvaus azoto, taip pat ir nitrito oksidų, kiekių, dėl kurių su azotu susijusios problemos gali tapti dar opesnės,

suvokdamos, kad metanas ir anglies monoksidas, patenkantis į orą dėl žmonių veiklos, kartu su azoto oksidais ir lakiaisiais organiniais junginiais padeda susidaryti troposferiniam ozonui, ir

suvokdamos taip pat Šalių prisiimtus įsipareigojimus pagal Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvenciją,

s u s i t a r ė:

1 straipsnis SAVOKOS

Šiame Protokole:

1. „Konvencija“ – Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencija, priimta 1979 m. lapkričio 13 d. Ženevoje;
2. „EMEP (angl.)“ – Bendradarbiavimo programa tolimų oro teršalų pernašų Europoje monitoringo ir vertinimo srityje;
3. „Vykdomoji institucija“ – Konvencijos Vykdomoji institucija, įsteigta pagal Konvencijos 10 straipsnio 1 dalį;
4. „Komisija“ – Jungtinių Tautų Europos ekonominė komisija;
5. „Šalys“ – jei pagal kontekstą nėra kitaip, šio Protokolo Šalys;
6. „EMEP geografinė apimtis“ – teritorija, apibrėžta 1979 m. Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos protokolo „Dėl bendradarbiavimo programos tolimų oro teršalų pernašų Europoje monitoringo ir vertinimo srityje (angl. EMEP) ilgalaikio finansavimo“, priimto 1984 m. rugsėjo 28 d. Ženevoje, 1 straipsnio 4 dalyje;
7. „teršalų išmetimas“ – medžiagų išleidimas į atmosferą iš taškinio ar išsklaidyto taršos šaltinio;
8. „azoto oksidai“ – azoto oksidas ir azoto dioksidas, išreikšti azoto dioksidu (NO₂);
9. „redukuoti azoto junginiai“ – amoniakas ir jo reakcijos produktai;
10. „siera“ – visi sieros junginiai, išreikšti sieros dioksidu (SO₂);
11. „lakai organiniai junginiai“, arba „LOJ“, – jei kitaip nenurodyta, visi antropogeninio pobūdžio organiniai junginiai, išskyrus metaną, kurie saulės šviesoje reaguodami su azoto oksidais gali pagaminti fotocheminius oksidantus;

12. „kritinė apkrova“ – apskaičiuota vieno ar kelių teršalų poveikio kiekybinė išraiška, žemiau kurios, kaip rodo dabartiniai mokslo duomenys, nurodyti jautrūs aplinkos elementai nepatiria jokio žymesnio žalingo poveikio;

13. „kritiniai lygiai“ – teršalų koncentracija atmosferoje, kurią viršijus, kaip rodo dabartiniai mokslo duomenys, receptoriai, tokie kaip žmonės, augalai, ekosistemos ar medžiagos, gali patirti tiesioginį neigiamą poveikį;

14. „oro teršalų tvarkymo teritorija“, arba „PEMA“ (*angl. pollutant emissions management area*) – teritorija, nurodyta III priede pagal 3 straipsnio 9 dalyje nustatytas sąlygas;

15. „stacionarus šaltinis“ – bet kuris pastatas, statinys, įrenginys ar įranga, iš kurios tiesiogiai ar netiesiogiai į atmosferą sklinda ar gali sklisti siera, azoto oksidai, lakieji organiniai junginiai ar amoniakas;

16. „naujas stacionarus šaltinis“ – bet kuris stacionarus šaltinis, kurio statyba ar žymūs pakeitimai yra pradėti praėjus vieneriems metams nuo šio Protokolo įsigaliojimo. Ar pakeitimas yra žymus, ar ne, sprendžia kompetentingos nacionalinės institucijos, atsižvelgdamos į tokius veiksnius, kaip pakeitimo nauda aplinkai.

2 straipsnis

TIKSLAS

Šio Protokolo tikslas – kontroliuoti ir mažinti sieros, azoto oksidų, amoniako ir lakiųjų organinių junginių kiekius, susidarancius dėl antropogeninės veiklos ir galinčius turėti įtakos rūgštėjimui, eutrofikacijai arba pažeminio ozono koncentracijos padidėjimui, kurie atsiranda dėl tolimųjų tarpvalstybinių oro pernašų ir gali sukelti neigiamus padarinius žmonių sveikatai, natūralioms ekosistemos, medžiagoms ir augalams, ir kuo geriau užtikrinti, kad per ilgą laiką atmosferoje susidarancios iškritos ir koncentracijos, atsižvelgiant į mokslo pažangą, neviršytų:

a) Šalyse, priklausančiose EMEP geografinėi apimčiai, ir Kanadoje: kritinių rūgštingumo apkrovų, apibūdintų I priede;

b) Šalyse, priklausančiose EMEP geografinėi apimčiai: kritinių maistingojo azoto apkrovų, apibūdintų I priede; ir

c) kalbant apie ozoną:

i) Šalyse, priklausančiose EMEP geografinėi apimčiai: kritinių ozono lygių, nurodytų I priede;

ii) Kanadoje: visai Kanadai taikomo ozono standarto; ir

iii) Jungtinėse Amerikos Valstijose: nacionalinio aplinkos oro kokybės standarto, taikomo ozonui.

3 straipsnis

PAGRINDINIAI ĮPAREIGOJIMAI

1. Kiekviena Šalis, kuriai nustatytas į atmosferą išmetamų teršalų limitas, nurodytas bet kurioje II priedo lentelėje, mažina savo metinius į atmosferą išmetamų teršalų kiekius ir išlaiko jų lygį, atsižvelgdama į tame priede nurodytą limitą ir terminus. Kiekviena Šalis bent kontroliuoja per metus išmetamų teršalų kiekius, laikydamosi įpareigojimų pagal II priedą.

2. Kiekviena Šalis ne vėliau nei nurodyta VII priede pradeda taikyti ribines vertes, nurodytas IV, V ir VI prieduose, kiekvienam naujam stacionariniam šaltiniui, priskiriamam tuose prieduose nurodytai stacionarių šaltinių kategorijai. Kaip alternatyvą Šalis gali taikyti kitas į atmosferą išmetamų teršalų mažinimo strategijas, leidžiančias apskritai visoms šaltinių kategorijoms pasiekti ekvivalentiškus visų teršalų lygius.

3. Kiekviena Šalis, kiek techniškai bei ekonomiškai pajėgdama ir atsižvelgdama į sąnaudas ir naudą, kiekvienam esamam stacionariam šaltiniui, priskiriamam kuriai nors IV, V ir VI prieduose nurodytai stacionarių šaltinių kategorijai, tuose prieduose nurodytas vertes pradeda taikyti ne vėliau nei nurodyta VII priede. Kaip alternatyvą Šalis gali taikyti kitas į atmosferą išmetamų teršalų

mažinimo strategijas, leidžiančias apskritai visoms šaltinių kategorijoms pasiekti ekvivalentiškus visų teršalų lygius, arba Šalių, nepriklausančių EMEP geografinei apimčiai, atveju – būtinas nacionaliniams arba regioniniams rūgštėjimo mažinimo tikslams arba nacionaliniams aplinkos oro kokybės standartams pasiekti.

4. Vykdomosios institucijos sesijoje Šalys įvertina ribines vertes, taikytinas naujiems ir esamiems katilams bei šildytuvams, kurių nominalus šiluminis našumas didesnis kaip $50 \text{ MW}_{\text{th}}$, ir naujoms sunkiasvorėms transporto priemonėms, ir ne vėliau kaip per dvejus metus nuo šio Protokolo įsigaliojimo iš dalies pakeičia IV, V ir VIII priedus.

5. Kiekviena Šalis ne vėliau nei nurodyta VII priede kurui ir naujiems mobiliems šaltiniams, nurodytiems VIII priede, pradeda taikyti ribines vertes.

6. Kiekviena Šalis geriausius prieinamus metodus turėtų taikyti mobiliems šaltiniams ir kiekvienam naujam ar esamam stacionariniam šaltiniui, atsižvelgdama į I–V gairių dokumentus, kuriuos Vykdomoji institucija priėmė savo septynioliktojoje sesijoje (sprendimas 1999/1), ir visus jų pakeitimus.

7. Kiekviena Šalis imasi atitinkamų priemonių, paremtų *inter alia* mokslo ir ekonomikos kriterijais, išmetamiems į orą lakiųjų organinių junginių kiekiams, kurie susidaro naudojant į VI arba VIII priedą neįrašytus produktus, sumažinti. Ne vėliau kaip antroje nuo šio Protokolo įsigaliojimo Vykdomosios institucijos sesijoje Šalys, kad patvirtintų priedą, skirtą produktams, taip pat ir tokių produktų atrankos kriterijams, svarsto lakiųjų organinių junginių kiekio produktuose, neįrašytuose į VI ar VIII priedus, ribines vertes ir tų ribinių verčių taikymo terminus.

8. Atsižvelgdama į šio straipsnio 10 dalį, kiekviena Šalis:

- a) bent jau taiko IX priede nurodytas amoniako kontrolės priemones; ir
- b) jos nuomone tinkamais atvejais taiko geriausius prieinamus būdus, neleidžiančius išmesti į orą amoniako teršalų, kurie išvardyti V gairių dokumente, ir kurių Vykdomoji institucija priėmė savo septynioliktojoje sesijoje (sprendimas 1999/1), ir visuose jo pakeitimuose, arba juos sumažinančius.

9. Šio straipsnio 10 dalis taikoma bet kuriai Šaliai:

- a) kurios visas žemės plotas yra didesnis kaip 2 milijonai kvadratinių kilometrų;
- b) kurios išmetami sieros, azoto oksidų, amoniako ir (arba) lakiųjų organinių junginių kiekiai, prisidedantys prie rūgštėjimo, eutrofikacijos ir ozono susidarymo vienos ar kelių kitų Šalių jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje, susidaro daugiausia jos jurisdikcijoje esančioje teritorijoje, III priede nurodytoje kaip PEMA, ir kuri yra pateikusi atitinkamus dokumentus pagal šios straipsnio dalies c punktą;
- c) kuri šio Protokolo pasirašymo, ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo prie jo metu pateikė vieno ar kelių teršalų vienos ar kelių PEMA geografinės apimties aprašymą su įrodomaisiais dokumentais, kad jos būtų įrašytos į III priedą; ir
- d) kuri šio Protokolo pasirašymo, ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo prie jo metu nurodė savo ketinimą laikytis šios straipsnio dalies.

10. Šalis, kuriai taikoma ši straipsnio dalis:

- a) jei ji priklauso EMEP geografinei apimčiai, privalo laikytis šio straipsnio nuostatų ir II priedo tik kiekvieno teršalo, kuriam III priede yra įrašyta jos jurisdikcijai priklausanti PEMA, atitinkamoje PEMA; arba
- b) jei ji nepriklauso EMEP geografinei apimčiai, privalo laikytis šio straipsnio 1, 2, 3, 5, 6 ir 7 dalių nuostatų ir II priedo tik kiekvieno teršalo (azoto oksidų, sieros ir (arba) lakiųjų organinių junginių), kuriam III priede yra įrašyta jos jurisdikcijai priklausanti PEMA, atitinkamoje PEMA ir neprivalo laikytis šio straipsnio 8 dalies jos jurisdikcijoje priklausančioje teritorijoje.

11. Kanada ir Jungtinės Amerikos Valstijos, ratifikuodamos, priimdamos, patvirtindamos šį Protokolą arba prisijungdamos prie jo, Vykdomajai institucijai pateikia nacionalinius į orą išmetamų teršalų (sieros, azoto oksidų ir lakiųjų organinių junginių) mažinimo įsipareigojimus, kad jie automatiškai būtų įrašyti į II priedą.

12. Atsižvelgdamos į pirmojo persvarstymo, numatyto 10 straipsnio 2 dalyje, rezultatus, Šalys ne vėliau kaip per metus nuo to persvarstymo pabaigos pradeda derybas dėl tolesnių įsipareigojimų mažinti oro teršalus.

4 straipsnis

KEITIMASIS INFORMACIJA IR TECHNOLOGIJA

1. Kiekviena Šalis, laikydamosi savo įstatymų, kitų teisės aktų, nustatytos tvarkos ir savo įsipareigojimų pagal šį Protokolą, sukuria palankias sąlygas keistis informacija, technologijomis ir metodais ir siekia mažinti sieros, azoto oksidų, amoniako ir lakiųjų organinių junginių kiekius, *inter alia* skatindamos:

- a) kurti ir atnaujinti geriausių prieinamų metodų, tarp jų ir metodų, kurie didina energijos efektyvumą, tobulina mažai taršius degiklius ir gerą aplinkos praktiką žemės ūkyje, duomenų bazes;
- b) keistis informacija ir patirtimi, plėtojant mažiau taršias transporto sistemas;
- c) tiesioginius pramonės ryšius ir bendradarbiavimą, kartu ir bendrų įmonių; ir
- d) teikti techninę pagalbą.

2. Skatindama šio straipsnio 1 dalyje nurodytą veiklą, kiekviena Šalis kuria palankias sąlygas atitinkamų organizacijų ir privataus bei valstybinio sektoriaus individualių asmenų, kurie gali teikti technologijos, projektavimo ir inžinerines paslaugas, įrangą ar lėšų, ryšiams ir bendradarbiavimui.

5 straipsnis

VISUOMENĖS SĄMONINGUMAS

1. Kiekviena Šalis, laikydamosi savo įstatymų, kitų teisės aktų ir nustatytos tvarkos, skatina teikti visuomenei informacijos, kartu ir informaciją apie:

- a) savo valstybės metinius išmetamų sieros, azoto oksidų, amoniako ir lakiųjų organinių junginių kiekius ir pažangą, padarytą siekiant laikytis nustatytų nacionalinių limitų ir kitų 3 straipsnyje nurodytų įsipareigojimų;
- b) atitinkamų teršalų iškritas ir koncentraciją ir atitinkamais atvejais – apie tų iškritų ir koncentracijos santykį su 2 straipsnyje minėtomis kritinėmis apkrovomis bei lygiais;
- c) troposferinio ozono lygius; ir
- d) taikomas arba ketinamas taikyti strategijas ir priemones oro taršos problemoms, kurioms skiriamas šis Protokolas ir kurios yra išdėstytos 6 straipsnyje, mažinti.

2. Be to, kiekviena Šalis, siekdama mažinti išmetamus į orą teršalų kiekius, visuomenei gali leisti plačiai susipažinti su informacija, taip pat ir informacija apie:

- a) mažiau taršų kurą, atsinaujinančią energiją ir energijos efektyvumą, taip pat šių priemonių panaudojimą transporte;
- b) lakiuosius organinius junginius produktuose, taip pat ir jų ženklumą;
- c) galimybes tvarkyti visuomenėje susidarančias atliekas, kuriose yra lakiųjų organinių junginių;
- d) gerą žemės ūkio praktiką, kuria mažinami į orą išmetamo amoniako kiekiai;
- e) padarinius sveikatai ir aplinkai, susijusius su teršalais, kuriems taikomas šis Protokolas; ir
- f) priemones, kurių asmenys ir pramonės įmonės gali imtis, padėdami mažinti oro teršalus, kuriems taikomas šis Protokolas.

6 straipsnis

STRATEGIJOS, POLITIKOS KRYPTYS, PROGRAMOS, PRIEMONĖS IR INFORMACIJA

1. Prireikus kiekviena Šalis, remdamasi pagrindais mokslo ir ekonomikos kriterijais, kad jai būtų lengviau įgyvendinti įsipareigojimus pagal 3 straipsnį:

- a) kai įsigalioja šis Protokolas, nedelsdama patvirtina atitinkamas strategijas, politikos kryptis ir programas;
 - b) taiko priemones sieros, azoto oksidų, amoniako ir lakiųjų organinių junginių kiekiams kontroliuoti ir mažinti;
 - c) taiko priemones, skatinančias didinti energijos efektyvumą ir atsinaujinančios energijos naudojimą;
 - d) taiko priemones taršaus kuro naudojimui mažinti;
 - e) kuria ir pradeda taikyti mažiau taršaus transporto sistemas ir skatina eismo valdymo sistemas, kuriomis mažinamas bendras oro užterštumas dėl kelių transporto;
 - f) taiko priemones, kuriomis skatinama kurti ir pradėti taikyti mažiau taršius procesus ir produktus, atsižvelgdama į I–V gairių dokumentus, kuriuos Vykdomoji institucija priėmė savo septynioliktojoje sesijoje (sprendimas 1999/1), ir visus jų pakeitimus;
 - g) skatina įgyvendinti oro teršalų mažinimo valdymo programas, tarp jų ir savanoriškas programas, ir naudoti ekonominius instrumentus, atsižvelgdama į VI gairių dokumentą, kurį Vykdomoji institucija priėmė savo septynioliktojoje sesijoje (sprendimas 1999/1), ir visus jo pakeitimus;
 - h) atsižvelgdama į savo nacionalines aplinkybes, visuose sektoriuose, kuriuose, nepaisant šio Protokolo tikslų, yra išleidžiami sieros, azoto oksidų, amoniako ir lakiųjų organinių junginių teršalai, įgyvendina ir toliau tobulina politikos kryptis bei priemones, tokias kaip rinkos netobulumų laipsniškas mažinimas ir panaikinimas, finansinės paskatos, atleidimas nuo mokesčių bei muitų ir subsidijos, ir taiko rinkos instrumentus; ir
 - i) taiko priemones, jei jos yra ekonomiškios, iš atliekų, kuriose yra lakiųjų organinių junginių, išmetamiems į orą teršalams mažinti.
2. Kiekviena Šalis renka ir saugo informaciją apie:
- a) faktiškai išmetamų į orą sieros, azoto junginių ir lakiųjų organinių junginių lygius ir apie tų junginių bei ozono koncentracijas ir iškritas aplinkos ore; Šalys, priklausančios EMEP geografinei apimčiai, atsižvelgia į EMEP darbo planą;
 - b) aplinkos ore esančios sieros, azoto junginių, lakiųjų organinių junginių, ozono koncentracijos ir iškritų;
 - c) padarinius žmonių sveikatai, sausumos ir vandens ekosistemoms bei medžiagoms.
3. Kiekviena Šalis gali taikyti griežtesnes priemones nei pagal šį Protokolą reikalaujamos.

7 straipsnis ATASKAITOS

1. Atsižvelgdama į savo įstatymus, kitus teisės aktus ir laikydamosi savo įsipareigojimų pagal šį Protokolą:
- a) kiekviena Šalis per Komisijos vykdomąjį sekretorių Vykdomajai institucijai reguliariai, kaip Šalys nustato Vykdomosios institucijos sesijoje, teikia informaciją apie priemones, kurių ji ėmėsi šiam Protokolui įgyvendinti. Be to:
 - i) kai Šalis taiko skirtingas oro teršalų mažinimo strategijas pagal 3 straipsnio 2 ir 3 dalis, ji dokumentais pagrindžia taikomas strategijas ir tai, kaip jos atitinka tų straipsnio dalių reikalavimus;
 - ii) kai Šalis nusprendžia, kad tam tikros ribinės vertės, nurodytos 3 straipsnio 3 dalyje, yra techniškai ir ekonomiškai neįmanomos dėl jų sąnaudų ir teikiamų pranašumų, ji tai praneša ir pagrindžia;
 - b) kiekviena Šalis, priklausanti EMEP geografinei apimčiai, per Komisijos vykdomąjį sekretorių EMEP reguliariai, kaip nustato EMEP organizacinė institucija ir Vykdomosios institucijos sesijoje patvirtina Šalys, teikia šią informaciją:
 - i) apie sieros, azoto junginių, amoniako ir lakiųjų organinių junginių ore lygius, taikydama bent EMEP vadovaujančiosios institucijos nustatytus metodus ir laikydamosi jos nustatyto laiko bei erdvės paskirstymo;

- ii) apie kiekvienos išmestos į orą medžiagos lygius ataskaitiniais metais (1990 m.), taikydama tuos pačius metodus ir laiko bei erdvės paskirstymą;
 - iii) duomenis apie numatomus išmesti į orą teršalų kiekius ir esamus jų mažinimo planus; ir
 - iv) tam tikrais atvejais – apie visas išimtines aplinkybes pateisinant, kodėl laikinai vieno ar kelių išmetamų teršalų kiekis viršija numatytą jų limitą; ir
- c) Šalys, nepriklausančios EMEP geografinei apimčiai, pateikia informaciją, panašią į šio straipsnio b punkte nurodytą informaciją, jei to reikalauja Vykdomoji institucija.
2. Pagal šio straipsnio 1 dalies a punktą pranešama informacija turi atitikti formą ir turinį, dėl kurių sprendimą Šalys priima Vykdamosios institucijos sesijoje. Šio sprendimo sąlygos prireikus persvarstomos ir nustatomi papildomi į ataskaitas įtrauktinos informacijos formos ir turinio elementai.
3. Likus pakankamai laiko iki Vykdamosios institucijos metinės sesijos, EMEP pateikia informaciją apie:
- a) sieros ir azoto junginių koncentraciją aplinkos ore bei iškritas ir, jei tokia informacija prieinama, lakiųjų organinių junginių ir ozono koncentraciją aplinkos ore; ir
 - b) sieros ir oksiduotų bei redukuotų azoto balanso apskaičiavimus ir svarbią informaciją apie tolimas ozono ir jo prekursorių pernašas.
- Šalys, nepriklausančios EMEP geografinei apimčiai, teikia panašią informaciją, jei to reikalauja Vykdomoji institucija.
4. Vadovaudamasi Konvencijos 10 straipsnio 2 dalies b punktu, Vykdomoji institucija pasirūpina informacijos apie sieros ir azoto junginių iškritų ir ozono koncentracijos padarinius parengimu.
5. Vykdamosios institucijos sesijose Šalys susitaria reguliariai rengti atnaujintą informaciją apie apskaičiuotą ir tarptautiniu mastu optimalų oro teršalų kiekio mažinimo paskirstymą tarp EMEP geografinei apimčiai priklausančių valstybių, taikydamos integruoto vertinimo modelius, tarp jų ir atmosferos pernašų modelius, kuriais, kaip nurodyta 3 straipsnio 1 dalyje, siekiama dar labiau sumažinti faktiškų sieros ir azoto junginių iškritų ir kritinės apkrovos verčių skirtumą, taip pat faktiškų ozono koncentracijų ir I priede nurodytų kritinių ozono lygių skirtumą, arba taikydamos alternatyvius vertinimo metodus, kuriuos Šalys patvirtina Vykdamosios institucijos sesijoje.

8 straipsnis

MOKSLO TYRIMAI, PLĖTRA IR MONITORINGAS

- Šalys skatina mokslo tyrimus, plėtrą, monitoringą ir bendradarbiavimą, susijusius su:
- a) medžiagų, kurioms taikomas šis Protokolas, neigiamo poveikio apskaičiavimo bei įvertinimo metodų tarptautiniu derinimu ir jų naudojimu nustatant kritines apkrovas bei kritinius lygius ir prireikus tokio derinimo procedūrų kūrimu;
 - b) oro teršalų, ypač amoniako ir lakiųjų organinių junginių, duomenų bazių tobulinimu;
 - c) monitoringo metodų bei sistemų ir sieros, azoto junginių ir lakiųjų organinių junginių pernašų, koncentracijų ir iškritų bei ozono ir antrinių kietųjų dalelių susidarymo modeliavimo tobulinimu;
 - d) geresniu ilgalaikio oro teršalų egzistavimo ir jų poveikio sieros, azoto, lakiųjų organinių junginių, ozono ir kietųjų dalelių koncentracijoms Žemės pusrutulio aplinkoje moksliniu supratimu, ypač dėmesį kreipiant į laisvos troposferos chemiją ir galimus tarpkontinentinius teršalų srautus;
 - e) bendros strategijos, skirtos rūgštėjimo, eutrofikacijos ir fotocheminės taršos, taip pat ir sinergizmo bei jungtinio poveikio, neigiamam poveikiui mažinti, tolesniu tobulinimu;
 - f) strategijomis, kaip dar labiau mažinti išmetamus į orą sieros, azoto oksidų, amoniako ir lakiųjų organinių junginių kiekius, pagrįstomis kritinėmis apkrovomis, kritiniais lygiais ir technikos pažanga, ir integruoto vertinimo modeliavimo, kaip apskaičiuoti tarptautiniu mastu optimalų oro teršalų mažinimo paskirstymą, tobulinimu atsižvelgiant į poreikį vengti, kad kuri nors Šalis

nepatirtų per didelių sąnaudų. Svarbu ypač atkreipti dėmesį į žemės ūkio ir transporto išmetamus į orą teršalus;

g) ilgalaikių tendencijų nustatymu ir platesnio masto sieros, azoto ir lakiųjų organinių junginių bei fotocheminės taršos padarinių žmogaus sveikatai, taip pat ir įtaką kietųjų dalelių koncentracijoms, aplinkai, ypač rūgštėjimui ir eutrofikacijai, ir medžiagoms, ypač istorijos ir kultūros paminklams, moksliniu supratimu atsižvelgiant į sieros oksidų, azoto oksidų, amoniako, lakiųjų organinių junginių ir troposferinio ozono santykį;

h) oro teršalų mažinimo technologijomis ir technologijomis bei metodais, kuriais didinamas energijos efektyvumas, energijos taupymas ir atsinaujinančios energijos naudojimas;

i) amoniako kontrolės metodų veiksmingumu ūkiams ir jų poveikiu vietinėms ir regioninėms iškritoms;

j) transporto paklausos valdymu ir mažiau taršių transporto rūšių kūrimu bei propagavimu;

k) sieros, azoto oksidų, amoniako ir lakiųjų organinių junginių taršos mažinimo teikiamos naudos aplinkai ir žmonių sveikatai kiekybiniu apskaičiavimu ir, jei įmanoma, teikiamos ekonominės naudos vertinimu; ir

l) priemonių, padedančių kuo plačiau susipažinti su šiais darbo metodais bei rezultatais ir juos taikyti, kūrimu.

9 straipsnis

ĮSIPAREIGOJIMŲ VYKDYMAS

Reguliariai svarstoma, kaip kiekviena Šalis laikosi savo įsipareigojimų pagal šį Protokolą. Tokią priežiūrą vykdo Įgyvendinimo komitetas, įsteigtas Vykdomosios institucijos sprendimu 1997/2, priimtu jos penkioliktojoje sesijoje, kuris, vadovaudamasis to sprendimo priedo, taip pat ir jo pakeitimų, reikalavimais, Šalims apie ją praneša Vykdomosios institucijos sesijoje.

10 straipsnis

ŠALIŲ SVARSTYMAI VYKDOMOSIOS INSTITUCIJOS SESIJOSE

1. Vadovaudamasi Konvencijos 10 straipsnio 2 dalies a punktu, Vykdomosios institucijos sesijose Šalys svarsto Šalių, EMEP ir Vykdomosios institucijos pagalbinių struktūrų pateiktą informaciją, sieros ir azoto junginių koncentracijų ir iškritų bei fotocheminės taršos padarinių duomenis ir 9 straipsnyje minėtas Įgyvendinimo komiteto ataskaitas.

2.

a) Vykdomosios institucijos sesijose Šalys svarsto įsipareigojimus pagal šį Protokolą, tarp jų ir:

i) įsipareigojimus dėl apskaičiuoto ir tarptautiniu mastu optimalaus oro teršalų mažinimo paskirstymo, minėto 7 straipsnio 5 dalyje; ir

ii) įsipareigojimų pakankamumą ir pažangą, padarytą siekiant šio Protokolo tikslų;

b) svarstymuose atsižvelgiama į geriausią prieinamą mokslinę informaciją apie rūgštėjimo, eutrofikacijos ir fotocheminės taršos padarinius, kartu ir apie visų svarbių padarinių sveikatai, kritinių lygių ir apkrovų vertinimus, integruoto vertinimo modelių kūrimą ir tobulinimą, technologijos pažangą, kintančias ekonomines sąlygas, pažangą, padarytą oro teršalų, ypač amoniako ir lakiųjų organinių junginių, bei jų mažinimo metodų duomenų bazių atžvilgiu, ir įsipareigojimų dėl oro teršalų lygių vykdymą;

c) tokių svarstymų procedūras, būdus ir laiką nustato Šalys Vykdomosios institucijos sesijoje. Pirmasis toks svarstymas prasideda ne vėliau kaip po vienerių metų nuo šio Protokolo įsigaliojimo.

11 straipsnis

GINČŲ SPRENDIMAS

1. Kilus ginčui tarp dviejų ar daugiau Šalių dėl šio Protokolo aiškinimo ar taikymo, ginčo šalys siekia išspręsti ginčą derybomis arba kitomis taikiomis savo pasirinktomis priemonėmis. Ginčo šalys apie ginčą praneša Vykdomajai institucijai.

2. Ratifikuodama, priimdama ar patvirtindama šį Protokolą arba prisijungdama prie jo, arba bet kuriuo metu vėliau Šalis, kuri nėra regioninė ekonominės integracijos organizacija, gali depozitarui pateikti rašytinį pareiškimą, kad kilus kokiam nors ginčui dėl šio Protokolo aiškinimo ar taikymo ji pripažįsta privalomu *ipso facto* ir be jokio specialaus susitarimo vieną arba abu šiuos ginčų su Šalimi, kuri prisiima tą patį įsipareigojimą, sprendimo būdus:

a) ginčo perdavimą nagrinėti Tarptautiniam Teisingumo Teismui;
b) arbitražą taikant procedūras, kurias Šalys kuo greičiau įvyksiančioje Vykdomosios institucijos sesijoje patvirtins arbitražui skirtame priede.

Šalis, kuri yra regioninė ekonominės integracijos organizacija, panašų pareiškimą dėl arbitražo gali padaryti taikydama šios straipsnio dalies b punkte minėtą procedūrą.

3. Pagal šio straipsnio 2 dalį padarytas pareiškimas ir toliau galioja, kol jo galiojimas pasibaigia pagal jo paties sąlygas arba praėjus trimis mėnesiams nuo tos dienos, kai depozitarui buvo raštu pranešta apie jo atšaukimą.

4. Naujas pareiškimas, pranešimas apie atšaukimą arba tai, kad baigėsi pareiškimo galiojimas, nedaro jokio poveikio Tarptautiniame Teisingumo Teisme arba arbitražiniame teisme nagrinėjamai bylai, jei ginčo šalys nesusitaria kitaip.

5. Išskyrus atvejus, kai ginčo šalys pripažįsta tuos pačius ginčų sprendimo būdus pagal šio straipsnio 2 dalį, jei praėjus dvylikai mėnesių nuo tos dienos, kai viena šalis kitai šaliai pranešė apie egzistuojantį tarp jų ginčą, atitinkamos šalys negali išspręsti savo ginčo šio straipsnio 1 dalyje minėtomis priemonėmis, ginčas vienos iš ginčo šalių prašymu perduodamas sutaikinimui.

6. Šio straipsnio 5 dalies tikslais įsteigiama taikinimo komisija. Komisija susideda iš vienodo skaičiaus kiekvienos atitinkamos šalies arba, kai taikinamos šalys turi tuos pačius interesus, tuos pačius interesus turinčios grupės paskirtų narių ir pirmininko, kurį bendrai renka paskirtieji nariai. Komisija priima rekomendacinio pobūdžio sprendimą, į kurį ginčo šalys sąžiningai atkreipia dėmesį.

12 straipsnis PRIEDAI

Šio Protokolo priedai yra šio Protokolo sudedamoji dalis.

13 straipsnis PAKEITIMAI IR PAPILDYMAI

1. Bet kuri Šalis gali siūlyti šio Protokolo pakeitimus. Bet kuri Konvencijos Šalis gali siūlyti šio Protokolo II priedo papildymą; jos pavadinimas įrašomas kartu su oro teršalų lygiais, oro teršalų limitais ir išmetamų į orą teršalų mažinimo procentais.

2. Siūlomi pakeitimai ir papildymai raštu pateikiami Komisijos vykdomajam sekretoriui, kuris apie juos praneša visoms Šalims. Šalys siūlomus pakeitimus ir papildymus aptaria kitoje Vykdomosios institucijos sesijoje, jei vykdomasis sekretorius juos šalims išsiuntinėjo likus bent devyniasdešimčiai dienų iki sesijos.

3. Šio Protokolo pakeitimus, taip pat ir II–IX priedų pataisas, Vykdomosios institucijos sesijoje dalyvaujančios Šalys priima bendru sutarimu; jas priėmusiems Šalims, jos įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kai du trečdaliai Šalių depozitarui deponavo pakeitimo priėmimo dokumentus. Bet kuriai kitai Šaliai pakeitimai įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kai toji Šalis deponuoja pakeitimo priėmimo dokumentą.

4. Šio Protokolo priedų, išskyrus priedus, minėtus šio straipsnio 3 dalyje, pakeitimus Vykdomosios institucijos sesijoje dalyvaujančios Šalys priima bendru sutarimu. Praėjus devyniasdešimčiai dienų nuo tos dienos, kai Komisijos vykdomasis sekretorius apie jį pranešė visoms Šalims, tokio priedo pakeitimas įsigalioja toms Šalims, kurios nėra depozitarui pateikusios

pranešimo pagal šio straipsnio 5 dalies nuostatas, jei tokio pranešimo nėra pateikusios bent šešiolika Šalių.

5. Bet kuri Šalis, kuri negali pritarti priedo, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje minėtus priedus, pakeitimui, depozitarui apie tai raštu praneša per devyniasdešimt dienų nuo tos dienos, kai buvo pranešta apie jo priėmimą. Depozitaras nedelsdamas apie tokius gautus pranešimus praneša visoms Šalims. Šalis bet kuriuo metu gali pakeisti savo ankstesnį pranešimą ir priimti pakeitimą; tokiai Šaliai tokio priedo pakeitimas įsigalioja, kai ji depozitarui deponuoja savo priėmimo dokumentą.

6. II priedo papildymus Vykdomosios institucijos sesijoje dalyvaujančios Šalys priima bendru sutarimu. Visoms šio Protokolo Šalims jie įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kai Komisijos vykdomasis sekretorius toms Šalims raštu praneša apie papildymo priėmimą.

14 straipsnis PASIRASŪMAS

1. Šis Protokolas pateikiamas pasirašyti valstybėms, kurios yra Komisijos narės, taip pat valstybėms, kurios pagal Ekonominės ir Socialinės Tarybos 1947 m. kovo 28 d. nutarimo 36 (IV) 8 punktą Komisijoje turi patariamąjį statusą, ir regioninėms ekonominės integracijos organizacijoms, kurias sudaro Komisijos nepriklausomos valstybės narės ir kurioms jų valstybės narės yra perdavusios kompetenciją šio Protokolo reglamentuojamais klausimais vesti derybas, sudaryti ir taikyti tarptautinius susitarimus, jei tokios valstybės ir organizacijos yra Konvencijos Šalys ir yra įrašytos į II priedą, 1999 m. lapkričio 30 d. ir gruodžio 1 d. Geteborge (Švedija), vėliau iki 2000 m. gegužės 30 d. – Jungtinių Tautų būstinėje Niujorke.

2. Savo kompetencijos klausimais tokios regioninės ekonominės integracijos organizacijos savo vardu naudojami šio Protokolo jų valstybėms narėms priskirtomis teisėmis ir vykdo jų pareigas. Tokiais atvejais šių organizacijų valstybės narės neturi teisės naudotis tokiomis teisėmis individualiai.

15 straipsnis RATIFIKAVIMAS, PRIĖMIMAS, PATVIRTINIMAS IR PRISIJUNGIMAS

1. Šį Protokolą pasirašiusios valstybės jį ratifikuoja, priima arba patvirtina.

2. Valstybės ir organizacijos, kurios atitinka 14 straipsnio 1 dalies reikalavimus, gali prisijungti prie šio Protokolo nuo 2000 m. gegužės 31 d.

3. Ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentai deponuojami depozitarui.

16 straipsnis DEPOZITARAS

Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius yra depozitaras.

17 straipsnis ĮSIGALIOJIMAS

1. Šis Protokolas įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kurią depozitarui deponuojamas šešioliktasis ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentas.

2. Kiekvienai valstybei ar organizacijai, atitinkančiai 14 straipsnio 1 dalies reikalavimus, kuri ratifikuoja, priima ar patvirtina šį Protokolą arba prisijungia prie jo po šešioliktojo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumento deponavimo, Protokolas įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kai tokia Šalis deponuoja savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentą.

**18 straipsnis
DENONSAVIMAS**

Po penkerių metų nuo tos dienos, kai šis Protokolas įsigalioja kuriai nors Šaliai, toji Šalis bet kuriuo metu gali jį denonsuoti raštišku pranešimu depozitarui. Toks denonsavimas įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kai depozitaras gauna tokį pranešimą, arba tokią vėlesnę datą, kuri gali būti nurodyta pranešime apie denonsavimą.

**19 straipsnis
AUTENTIŠKI TEKSTAI**

Šio Protokolo originalas, kurio tekstai anglų, prancūzų ir rusų kalbomis yra autentiški, deponuojamas Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui.

TAI PATVIRTINDAMI, toliau nurodyti tinkamai įgalioti asmenys pasirašė šį Protokolą.

Priimta tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimt devintų metų lapkričio trisdešimtą dieną Geteborge (Švedija).

I PRIEDAS

KRITINĖS APKROVOS IR LYGIAI I. KRITINĖS RŪGŠTINGUMO APKROVOS

A. Šalims, priklausančioms EMEP geografinei apimčiai

1. Ekosistemų rūgštingumo kritinės apkrovos (apibrėžtos 1 straipsnyje) nustatomos pagal Konvencijos **Kritinių lygių/apkrovų ir geografinių teritorijų, kur jos yra viršijamos, žemėlapių sudarymo metodu ir kriterijų vadovą**. Tai didžiausias rūgštinimo iškritų kiekis, kurį ekosistema ilgą laiką gali pakelti ir likti nepažeista. Nustatant azoto rūgštingumo kritines apkrovas atsižvelgiama į azoto šalinimo procesus pačioje ekosistemoje (pavyzdžiui, augalų azoto suvartojimą). Nustatant sieros rūgštingumo kritines apkrovas į tai neatsižvelgiama. Nustatant bendrą sieros ir azoto rūgštingumo kritinę apkrovą į azotą atsižvelgiama tik tuomet, kai azoto iškritos yra didesnės nei ekosistemos procesai gali jį pašalinti. Visos Šalių praneštos kritinės apkrovos apibendrinamos, kad jas būtų galima naudoti modeliuojant integruotą vertinimą, kuris tarnauja kaip gairės oro teršalų limitams nustatyti II priede.

B. Šalims, esančioms Šiaurės Amerikoje

2. Rytų Kanados miškingų ekosistemų sieros kartu su azotu kritinės apkrovos yra nustatytos taikant mokslinius metodus ir kriterijus (1997 m. Kanados rūgštaus lietaus vertinimas), kurie yra panašūs į Konvencijos **Kritinių lygių/apkrovų ir geografinių teritorijų, kur jos yra viršijamos, žemėlapių sudarymo metodu ir kriterijų vadove** nurodytus metodus ir kriterijus. Rytų Kanados nusėdusių sulfatų kritinės apkrovos vertės (apibrėžtos 1 straipsnyje) yra išreikštos kg/ha/metai. Alberta Vakarų Kanadoje, kur iškritų lygiai šiuo metu yra mažesni už aplinkos apsaugos limitus, patvirtino bendras kritinių apkrovų klasifikavimo sistemas, kurios yra taikomos Europoje nustatant potencialų dirvožemio rūgštingumą. Potencialus rūgštingumas nustatomas atimant visas (ir drėgnas, ir sausas) bazinių katijonų iškritas iš sieros ir azoto iškritų. Be kritinių apkrovų potencialiam rūgštingumui nustatyti, Alberta nustatė tikslines ir kontrolines apkrovas, kurios padeda valdyti rūgštinančius oro teršalus.

3. Jungtinėse Amerikos Valstijose rūgštėjimas vertinamas įvertinant ekosistemų jautrumą, visą rūgštinančių junginių apkrovą ekosistemose ir neapibrėžti, susijusių su azoto šalinimo procesais ekosistemose.

4. Šios apkrovos ir jų poveikis yra naudojamas modeliuojant integruotą vertinimą, kuris tarnauja kaip gairės oro teršalų limitams ir (arba) mažinimui Kanadai ir Jungtinėms Amerikos Valstijoms nustatyti II priede.

II. MAISTINGOJO AZOTO KRITINĖS APKROVOS

Šalims, priklausančioms EMEP geografinei apimčiai

5. Ekosistemų maistingojo azoto (eutrofikacijos) kritinės apkrovos (apibrėžtos 1 straipsnyje) nustatomos pagal Konvencijos **Kritinių lygių/apkrovų ir geografinių teritorijų, kur jos yra viršijamos, žemėlapių sudarymo metodu ir kriterijų vadovą**. Tai didžiausias eutrofikuojančio azoto iškritų kiekis, kurį ekosistema ilgą laiką gali pakelti ir likti nepažeista. Visos Šalių praneštos kritinės apkrovos apibendrinamos, kad jas būtų galima panaudoti modeliuojant integruotą vertinimą, kuris tarnauja kaip gairės oro teršalų limitams nustatyti II priede.

III. OZONO KRITINIAI LYGIAI

A. Šalims, priklausančioms EMEP geografinei apimčiai

6. Ozono kritiniai lygiai (apibrėžti 1 straipsnyje) nustatomi augalams apsaugoti pagal Konvencijos **Kritinių lygiu/apkrovu ir geografinių teritorijų, kur jos yra viršijamos, žemėlapio sudarymo metodu ir kriterijų vadovą**. Jie išreiškiami bendru poveikiu viršijus žemiausią 40 ppb (dujinių teršalų tūrio dalių, tenkančių vienam milijardui bendro oro tūrio dalių) ozono koncentracijos ribą. Šis poveikio rodiklis vadinamas AOT 40 (bendras poveikis viršijus žemiausią 40 ppb ribą). AOT 40 apskaičiuojamas sudedant valandos koncentracijos (išreiškiamos ppb) ir 40 ppb skirtumus kiekvieną valandą, kurią koncentracija yra didesnė kaip 40 ppb.

7. Rizikos sritims, kuriose kritiniai lygiai yra viršyti, nustatyti buvo taikomas ilgalaikis kritinis AOT 40 – 3000 ppb ozono lygis žemės ūkio augalams gegužės–liepos mėnesiais (įprastas vegetacinis periodas) dienos šviesos valandomis. Integruoto vertinimo modeliavimu, kuris buvo naudojamas kaip gairės oro teršalų limitams nustatyti šio Protokolo II priede, buvo siekiama nustatyti konkrečius viršijimo mažinimo tikslus. Manoma, kad ilgalaikis kritinis ozono lygis žemės ūkio augalams apsaugo ir kitus augalus, tokius kaip medžiai ir augmenija. Toliau dirbama siekiant geriau suprasti skirtingą ozono kritinių lygių viršijimo poveikį augmenijai.

8. Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO) oro kokybės gairėse pateiktas 120 mg/m^3 vidutiniškai per 8 valandas ozono lygis yra kritinis ozono lygis žmonių sveikatai. Bendradarbiaujant su Pasaulinės sveikatos organizacijos Europos regioniniu biuru (WHO/EURO), kaip PSO oro kokybės gairių pakaitalas integruoto vertinimo modeliavimo tikslais buvo priimtas kritinis lygis, išreikštas kaip AOT 60 (bendras poveikis viršijus žemiausią 60 ppb ribą), t. y. 120 mg/m^3 apskaičiuavus per vienerius metus. Šis lygis buvo naudojamas nustatyti rizikos sritims, kuriose kritinis lygis yra viršytas. Integruoto vertinimo modeliavimu, kuris buvo naudojamas kaip gairės oro teršalų limitams nustatyti šio Protokolo II priede, buvo siekiama nustatyti konkrečius viršijimo mažinimo tikslus.

B. Šalims, esančioms Šiaurės Amerikoje

9. Kanadoje ozono kritiniai lygiai yra nustatomi siekiant apsaugoti žmonių sveikatą ir aplinką ir nustatyti visai Kanadai taikomą ozono normą. Limitai II priede nustatomi pagal siektiną lygį, kurio reikia visai Kanadai taikomai ozono normai pasiekti.

10. Jungtinėse Amerikos Valstijose ozono kritiniai lygiai yra nustatomi žmonių sveikatai apsaugoti, paliekant pakankamą saugos atsargą, visuomenės gerovei apsaugoti nuo visų žinomų ar tikėtinų neigiamų poveikių, ir yra naudojami nacionalinei aplinkos oro kokybės normai nustatyti. Integruoto vertinimo modeliavimas ir oro kokybės norma naudojami kaip gairės nustatant II priede teršalų išleidimo į orą limitus ir (arba) jų mažinimą Jungtinėse Amerikos Valstijose.

II PRIEDAS

I ATMOSFERĄ IŠMETAMŲ TERŠALŲ LIMITAI

Teršalų limitai lentelėje yra susiję su šio Protokolo 3 straipsnio 1 ir 10 dalių nuostatomis. 1980 ir 1990 m. išmetamų į oro teršalų kiekiai ir teršalų mažinimo procentas pateikiami tik informacijos tikslais.

1 lentelė. Sieros limitai (tūkstančiai tonų SO₂ per metus)

Šalis	Išmetimo kiekis		Nacionaliniai limitai 2010 m.	Teršalų mažinimo procentas 2010 m. (baziniai metai – 1990 m.)
	1980	1990		
Armėnija	141	73	73	0%
Austrija	400	91	39	-57%
Baltarusija	740	637	480	-25%
Belgija	828	372	106	-72%
Bulgarija	2050	2008	856	-57%
Kanada, nacionalinis ^a	4643	3236		
PEMA (SOMA)	3135	1873		
Kroatija	150	180	70	-61%
Čekijos Respublika	2257	1876	283	-85%
Danija	450	182	55	-70%
Suomija	584	260	116	-55%
Prancūzija	3208	1269	400	-68%
Vokietija	7514	5313	550	-90%
Graikija	400	509	546	7%
Vengrija	1633	1010	550	-46%
Airija	222	178	42	-76%
Italija	3757	1651	500	-70%
Latvija	-	119	107	-10%
Lichtenšteinas	0,39	0,15	0,11	-27%
Lietuva	311	222	145	-35%
Liuksemburgas	24	15	4	-73%
Nyderlandai	490	202	50	-75%
Norvegija	137	53	22	-58%
Lenkija	4100	3210	1397	-56%
Portugalija	266	362	170	-53%
Moldovos Respublika	308	265	135	-49%
Rumunija	1055	1311	918	-30%
Rusijos Federacija ^b	7161	4460		
PEMA	1062	1133	635	-44%
Slovakija	780	543	110	-80%
Slovėnija	235	194	27	-86%
Ispanija ^b	2959	2182	774	-
65%				
Švedija	491	119	67	-44%
Šveicarija	116	43	26	-40%

^a Ratifikuojama, priimdama ar patvirtindama šį Protokolą arba prisijungdama prie jo, Kanada teršalų limitą pateikia arba nacionaliniu mastu, arba savo PEMA mastu, ir stengiasi numatyti 2010 m. limitą. Sierai taikoma PEMA – tai sieros oksidų tvarkymo teritorija (SOMA), kuri buvo nustatyta pagal Protokolo dėl tolesnio sieros teršalų mažinimo, priimto 1994 m. birželio 14 d. Osle, III priedą kaip pietryčių Kanados SOMA. Šios teritorijos plotas – 1 milijonas km²; į ją įeina Princo Edvardo salos, Nova Škotijos ir Naujojo Brunsviko provincijų visa teritorija, Kvebeko teritorija į pietus nuo tiesios linijos, einančios nuo Šv. Lauryno įlankos šiaurinėje pakrantėje iki Kvebeko ir Ontarijo sienos susikirtimo su Džeimso įlankos kranto linija, ir visa Ontarijo provincijos teritorija į pietus nuo tiesios linijos, einančios nuo Ontarijo ir Kvebeko sienos susikirtimo su Džeimso įlankos pakrantės linija iki Nipigono upės netoli Aukštutinio ežero šiaurinio kranto.

^b Skaiciai taikomi europinei daliai EMEP srityje.

Ukraina	3849	2782	1457	-48%
Jungtinė Karalystė	4863	3731	625	-83%
Jungtinės Amerikos Valstijos ^c				
Europos Bendrija	26456	16436	4059	-75%

2 lentelė. Azoto oksidų limitai (tūkstančiai tonų NO₂ per metus)

Šalis	Išmetimo kiekis 1990 m.	Nacionaliniai limitai 2010 m.	Teršalų 2010 mažinimo procentas m. (baziniai metai –1990 m.)
Armėnija	46	46	0%
Austrija	194	107	-45%
Baltarusija	285	255	-11%
Belgija	339	181	-47%
Bulgarija	361	266	-26%
Kanada, nacionalinis ^a	2104		
Kroatija	87	87	0%
Čekijos Respublika	742	286	-61%
Danija	282	127	-55%
Suomija	300	170	-43%
Prancūzija	1882	860	-54%
Vokietija	2693	1081	-60%
Graikija	343	344	0%
Vengrija	238	198	-17%
Airija	115	65	-43%
Italija	1938	1000	-48%
Latvija	93	84	-10%
Lichtenšteinas	0,63	0,37	-41%
Lietuva	158	110	-30%
Liuksemburgas	23	11	-52%
Nyderlandai	580	266	-54%
Norvegija	218	156	-28%
Lenkija	1280	879	-31%
Portugalija	348	260	-25%
Moldovos Respublika	100	90	-10%
Rumunija	546	437	-20%
Rusijos Federacija ^b	3600		
PEMA	360	265	-26%
Slovakija	225	130	-42%
Slovėnija	62	45	-27%
Ispanija ^b	1113	847	-24%
Švedija	338	148	-56%
Šveicarija	166	79	-52%
Ukraina	1888	1222	-35%
Jungtinė Karalystė	2673	1181	-56%
Jungtinės Amerikos Valstijos ^c			

^c Ratifikuodamos, priimdamos ar patvirtindamos šį Protokolą arba prisijungdamos prie jo, Jungtinės Amerikos Valstijos įrašyti į šį priedą pateikia: a) konkrečias teršalų mažinimo priemones, taikomas mobiliems ir stacionariems sieros šaltiniams arba nacionaliniu mastu, arba PEMA mastu, jei jos yra pateikusios sieros PEMA įrašyti į III priedą; b) visą apytikriai įvertintų sieros teršalų lygių vertę 1990 m. arba nacionaliniu, arba PEMA mastu; c) visą sieros teršalų lygių vertę 2010 m. arba nacionaliniu, arba PEMA mastu; d) atitinkamus numatomus sieros teršalų mažinimo procentus. b punktas įrašomas į lentelę, o a, c ir d punktai pateikiami lentelės išnašose.

^a Ratifikuodama, priimdama ar patvirtindama šį Protokolą arba prisijungdama prie jo, Kanada pateikia azoto oksidų lygius 1990 m. ir azoto oksidų limitus 2010 m. arba nacionaliniu mastu, arba savo azoto oksidų PEMA mastu, jei ji yra tokią nurodžiusi.

^b Skaičiai taikomi europinei daliai EMEP srityje.

^c Ratifikuodamos, priimdamos ar patvirtindamos šį Protokolą arba prisijungdamos prie jo, Jungtinės Amerikos Valstijos įrašyti į šį priedą pateikia: a) konkrečias teršalų mažinimo priemones, taikomas mobiliems ir stacionariems azoto oksidų šaltiniams arba nacionaliniu mastu, arba PEMA mastu, jei jos yra pateikusios azoto oksidų PEMA įrašyti į III priedą; b) visą apytikriai įvertintų azoto oksidų teršalų lygių vertę 1990 m. arba nacionaliniu, arba PEMA mastu; c) visą azoto

3 lentelė. Amoniako limitai (tūkstančiai tonų NH₃ per metus)

Šalis	Išmetimo kiekis 1990 m.	Nacionaliniai limitai 2010 m.	Teršalų mažinimo procentas 2010 m. (baziniai metai –1990 m.)
Armėnija	25	25	0%
Austrija	81	66	-19%
Baltarusija	219	158	-28%
Belgija	107	74	-31%
Bulgarija	144	108	-25%
Kroatija	37	30	-19%
Čekijos Respublika	156	101	-35%
Danija	122	69	-43%
Suomija	35	31	-11%
Prancūzija	814	780	-4%
Vokietija	764	550	-28%
Graikija	80	73	-9%
Vengrija	124	90	-27%
Airija	126	116	-8%
Italija	466	419	-10%
Latvija	44	44	0%
Lichtenšteinas	0,15	0,15	0%
Lietuva	84	84	0%
Liuksemburgas	7	7	0%
Nyderlandai	226	128	-43%
Norvegija	23	23	0%
Lenkija	508	468	-8%
Portugalija	98	108	10%
Moldovos Respublika	49	42	-14%
Rumunija	300	210	-30%
Rusijos Federacija ^a	1191		
PEMA	61	49	-20%
Slovakija	62	39	-37%
Slovėnija	24	20	-17%
Ispanija ^a	351	353	1%
Švedija	61	57	-7%
Šveicarija	72	63	-13%
Ukraina	729	592	-19%
Jungtinė Karalystė	333	297	-11%
Europos Bendrija	3671	3129	-15%

4 lentelė. Lakiųjų organinių junginių limitai (tūkstančiai tonų LOJ per metus)

Šalis	Išmetimo kiekis 1990 m.	Nacionaliniai limitai 2010 m.	Teršalų mažinimo procentas 2010 m. (baziniai metai – 1990 m.)
Armėnija	81	81	0%
Austrija	351	159	-55%
Baltarusija	533	309	-42%
Belgija	324	144	-56%
Bulgarija	217	185	-15%
Kanada ^a	2880		
Kroatija	105	90	-14%
Čekijos Respublika	435	220	-49%
Danija	178	85	-52%
Suomija	209	130	-38%
Prancūzija	2957	1100	-63%
Vokietija	3195	995	-69%

oksidų teršalų lygių vertę 2010 m. arba nacionaliniu, arba PEMA mastu; d) atitinkamus numatomus azoto oksidų teršalų mažinimo procentus. b punktą įrašomas į lentelę, o a, c ir d punktai pateikiami lentelės išnašose.

^a Skaičiai taikomi europinei daliai EMEP srityje

Graikija	373	261	-30%
Vengrija	205	137	-33%
Airija	197	55	-72%
Italija	2213	1159	-48%
Latvija	152	136	-11%
Lichtenšteinas	1,56	0,86	-45%
Lietuva	103	92	-11%
Liuksemburgas	20	9	-55%
Nyderlandai	502	191	-62%
Norvegija	310	195	-37%
Lenkija	831	800	-4%
Portugalija	640	202	-68%
Moldovos Respublika	157	100	-36%
Rumunija	616	523	-15%
Rusijos Federacija ^b	3566		
PEMA	203	165	-19%
Slovakija	149	140	-6%
Slovėnija	42	40	-5%
Ispanija ^b	1094	669	-39%
Švedija	526	241	54%
Šveicarija	292	144	-51%
Ukraina	1369	797	-42%
Jungtinė Karalystė	2555	1200	-53%
Jungtinės Amerikos Valstijos ^c			
Europos Bendrija	15353	6600	-57%

^b Skaičiai taikomi europinei daliai EMEP srityje

^c Ratifikuodamos, priimdamos ar patvirtindamos šį Protokolą arba prisijungdamos prie jo, Jungtinės Amerikos Valstijos įrašyti į šį priedą pateikia: a) konkrečias teršalų mažinimo priemones, taikomas mobiliems ir stacionariems lakiųjų organinių junginių šaltiniams arba nacionaliniu mastu, arba PEMA mastu, jei jos yra pateikusios lakiųjų organinių junginių PEMA įrašyti į III priedą; b) visą apytikriai įvertintų lakiųjų organinių junginių teršalų lygių vertę 1990 m. arba nacionaliniu, arba PEMA mastu; c) visą lakiųjų organinių junginių teršalų lygių vertę 2010 m. arba nacionaliniu, arba PEMA mastu; d) atitinkamus numatomus lakiųjų organinių junginių teršalų mažinimo procentus. b punktas įrašomas į lentelę, o a, c ir d punktai pateikiami lentelės išnašose.

III PRIEDAS**ORO TERŠALŲ TVARKYMO TERITORIJA (*angl. PEMA*)**

Siekiant šio Protokolo tikslų įrašoma ši PEMA:

Rusijos Federacijos PEMA

Ši teritorija apima Murmanską sritį, Karelijos Respubliką, Leningrado sritį (įskaitant Sankt Peterburgą), Pskovo sritį, Novgorodo sritį ir Kaliningrado sritį. PEMA ribos sutampa su valstybės siena ir administracinėmis šių Rusijos Federacijos sudedamųjų dalių ribomis.

IV PRIEDAS

SIEROS IŠMETIMŲ Į ORĄ IŠ STACIONARIŲ ŠALTINIŲ RIBINĖS VERTĖS

1. A skyrius taikomas Šalims, išskyrus Kanadą ir Jungtines Amerikos Valstijas; B skyrius taikomas Kanadai, o C skyrius – Jungtinėms Amerikos Valstijoms.

A. Šalys, išskyrus Kanadą ir Jungtines Amerikos Valstijas

2. A skyriuje, išskyrus 2 lentelę ir 11 bei 12 punktus, ribinė vertė – tai teršalų kiekis išmetamosiose dujose, kurio negalima viršyti. Jei kitaip nurodyta, ribinė vertė apskaičiuojama teršalo mase išmetamųjų dujų tūriui (išreikšta mg/m^3), perskaičiuojant sausoms dujoms normalioms temperatūros ir slėgio sąlygomis (tūris esant 273,15 K, 101,3 kPa). Apskaičiuojant deguonies kiekį išmetamose dujose, taikomos toliau pateiktose lentelėse kiekvienai šaltinio kategorijai nurodytos vertės. Atskiesti, kad būtų sumažinta teršalų koncentracija išmetamosiose dujose, neleidžiama. Įrangos paleidimas ir stabdymas bei gedimų pašalinimo laikas neįskaičiuojamas.

3. Visais atvejais vykdomas¹ į orą išmetamų teršalų monitoringas. Tikrinama, kaip laikomasi ribinių verčių. Tikrinimo metodai gali būti nepertraukiami ir atskiri matavimai, tipo patvirtinimas ar koks nors kitas techniškai tinkamas metodas.

4. Teršalų ėminių ėmimas ir analizė, taip pat kontrolinio matavimo metodai, taikomi matavimo sistemai kalibruoti, vykdomi laikantis Europos standartizacijos komiteto (CEN) arba Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) nustatytų standartų. Kol bus sukurti CEN arba ISO standartai, taikomi nacionaliniai standartai.

5. Išmetamų į orą teršalų matavimai atliekami nepertraukiamai, kai SO_2 išmetimas viršija 75 kg/h.

6. Atliekant nepertraukiamus naujų įrenginių matavimus, išmetamų į orą teršalų normų yra laikomasi, jei apskaičiuotos dienos vidutinės vertės neviršija ribinės vertės ir jei nė viena valandos vertė neviršija ribinės vertės 100%.

7. Atliekant nepertraukiamus esamų įrenginių matavimus, išmetamų į orą teršalų normų yra laikomasi, jei: a) nė viena mėnesio vidutinė vertė neviršija ribinių verčių ir b) 97% visų vidutinių verčių per 48 valandas neviršija ribinių verčių 110%.

8. Atliekant atskirus minimalius matavimus, išmetamų į orą teršalų normų yra laikomasi, jei vidutinė vertė, paremta pakankamu matavimų skaičiumi būdingomis sąlygomis, neviršija išmetamų į orą teršalų normos.

9. Deginimo įrenginiai (katilai) ir pramoniniai šildytuvai, kurių nominalus šiluminis našumas didesnis kaip $50 M_{\text{wth}}$.

1 lentelė. Iš deginimo įrenginių išmetamų SO_x ribinės vertės^a

¹ Monitoringas – tai bendra veikla, kuri apima išmetamų teršalų matavimą, masės balanso nustatymą ir t.t. Jis gali būti vykdomas nepertraukiamai ir periodiškai

^a Visų pirma ribinės vertės netaikomos:

- įrenginiams, gamybos procese naudojantiems degimo produktus tiesioginiam daiktų ar medžiagų šildymui, džiovinimui, ar kitokiam apdorojimui, pvz., pakartotinio kaitinimo ar šiluminio apdorojimo krosnims;
- pakartotinio deginimo įrenginiams, t. y. techniniams įrenginiams, skirtiems valyti išmetamąsias dujas deginimu, kai jie neeksploatuojami kaip atskiri kurą deginantys įrenginiai;
- katalitinio krekingo katalizatorių regeneravimo įrenginiams;
- sieros vandenilio perdirbimo į sierą įrenginiams;
- chemijos pramonėje naudojamiems reaktoriams;
- koksavimo krosnims;
- kauperiams;
- atliekų deginimo įrenginiams; ir
- įrenginiams, naudojamiems dyzelinius, benzininius ar dujinius variklius ir turbinoms, nesvarbu koks kuras naudojamas

	Šiluminis našumas	Ribinė vertė (mg SO ₂ /Nm ³) ^b	Alternatyvus (MW _{th}) išmetimų mažinimo variantas naudojant kietąjį buitinį kurą
Kietas ir skystas kuras, nauji įrenginiai	50–100	850	90%
	100–200	850–200 ^c	92% ^d
Kietas kuras, esami įrenginiai	> 300	(tiesinis mažėjimas) 200 ^c	95% ^d
	50–100	2000	
	100–500	2000–400	
	> 500	(tiesinis mažėjimas) 400 ^c	
Skystas kuras, esami įrenginiai	50–150		40%
	150–500		40–90% (tiesinis didėjimas)
	> 500		90%
Skystas kuras, esami įrenginiai	50–300	1700	
	300–500	1700–400	
	> 500	(tiesinis mažėjimas) 400 ^c	
Įvairūs dujinis kuras, nauji ir esami įrenginiai		35	
Suskystintos dujos, nauji ir esami įrenginiai		5	
Mažo kaloringumo dujos (pavyzdžiui, naftos perdirbimo liekanų gazifikacija arba dujų iš kokso krosnių degimas)		Nauji 400	
		Esami 800	
Aukštakrosnių dujos		nauji 400 esami 800	
Nauji deginimo įrenginiai naftos perdirbimo gamykloje (visų naujų deginimo įrenginių vidurkis)	> (visų naftos perdirbimo gamyklos pajėgumų)	600	
Esami deginimo įrenginiai (visų esamų deginimo įrenginių vidurkis)		1000	

10. Gazolis

2 lentelė. Sieros kiekio gazolyje^a ribinės vertės

	Sieros kiekis (procentais pagal svorį)
Gazolis	< 0,2 po 2000 m. liepos 1 d. < 0,1 po 2008 m. sausio 1 d.

^a „Gazolis“

– bet kuris naftos produktas, neviršijantis HS2710 ribos, arba bet kuris naftos produktas, dėl savo distiliavimosi ribų priklausantis vidutinių distiliatų kategorijai, kuris yra skirtas naudoti kaip kuras ir kurio bent 85% tūrio, įskaitant distiliavimo nuostolius, distiliuojasi esant 350 °C. Šis apibrėžimas netaikomas degalams, naudojamiems kelių ir kitokioms transporto priemonėms bei žemės ūkio traktoriams. Apibrėžimas taikomas gazoliui, naudojamam jūrų laivuose, jei jis atitinka pirmiau pateiktą apibūdinimą arba jei jo klampumas arba tankis neviršija jūrinių distiliatų klampumo ir tankio ribų, pateiktų ISO 8217 (1996) I lentelėje.

^b Bazinis O₂ kiekis yra 6% kietam kurui ir 3% kitokiam kurui.

^d Jei įrenginys pasiekia 300 mg/Nm³ SO₂, jam galima netaikyti priemonių dėl veiksmingo šalinimo užtikrinimo.

^c 400 mazutui S < 0,25%

11. Klauso įrenginiai: įrenginiams, kuriuose susidaro daugiau kaip 50 Mg sieros per dieną:

a) sieros sugaudymas (pakartotinam panaudojimui) 99,5% naujiems įrenginiams;

b) sieros sugaudymas (pakartotinam panaudojimui) 97% esamiems įrenginiams.

c)

12. Titano dioksido gamyba: naujuose ir esamuose įrenginiuose išmetami teršalai, susidarantys titano dioksido gamybos sukepinimo ir iškaitinimo etape, turėtų būti sumažinti iki ne daugiau kaip 10 kg SO₂ ekvivalento vienam Mg pagaminamo titano dioksido.

B. Kanada

13. Ribinės vertės, taikomos ribojant sieros dioksido teršalus iš naujų stacionarių šaltinių, priklausančių toliau nurodytai stacionarių šaltinių kategorijai, nustatomos remiantis turima informacija apie ribojimo technologiją ir lygius, įskaitant ribines vertes, taikomas kitose šalyse ir šiame dokumente: *Canada Gazette, Part 1. Department of the Environment. Thermal Power Generation Emissions – National Guidelines for New Stationary Sources, May 15, 1993, pp. 1633-1638.*

C. Jungtinės Amerikos Valstijos

14. Ribinės vertės, taikomos ribojant sieros dioksido teršalus iš naujų stacionarių šaltinių, priklausančių toliau nurodytoms stacionarių šaltinių kategorijoms, yra nurodytos šiuose dokumentuose:

a) *Electric Utility Steam Generating Units* (Elektriniai buitinio garo gamybos agregatai) – *40 Code of Federal Regulations (C. F. R.) Part 60, Subpart D, and Subpart Da;*

b) *Industrial-Commercial-Institutional Steam Generating Units* (Garo, skirto pramonei, komercijai, institucijoms, gamybos agregatai) – *40 C. F. R. Part 60, Subpart Db, and Subpart Dc;*

c) *Sulphuric Acid Plants* (Sieros rūgšties gamyklos) – *40 C. F. R. Part 60, Subpart H;*

d) *Petroleum Refineries* (Naftos perdirbimo gamyklos) – *40 C. F. R. Part 60, Subpart J;*

e) *Primary Copper Smelters* (Vario pirminio lydymo krosnys) – *40 C. F. R. Part 60, Subpart P;*

f) *Primary Zinc Smelters* (Cinko pirminio lydymo krosnys) – *40 C. F. R. Part 60, Subpart Q;*

g) *Primary Lead Smelters* (Švino pirminio lydymo krosnys) – *40 C. F. R. Part 60, Subpart R;*

h) *Stationary Gas Turbines* (Stacionarios dujų turbinos) – *40 C. F. R. Part 60, Subpart GG;*

i) *Onshore Natural Gas Processing* (Gamtinių dujų apdorojimas krante) – *40 C. F. R. Part 60, Subpart LLL;*

j) *Municipal Waste Combustors* (Komunalinių atliekų deginimo krosnys) – *40 C. F. R. Part 60, Subpart Ea ir Subpart Eb;*

k) *Hospital/Medical/Infectious Waste Incinerators* (Ligoninių, medicininių, infekuotų atliekų deginimo krosnys) – *40 C. F. R. Part 60, Subpart Ec.*

V PRIEDAS

AZOTO OKSIDŲ, IŠMETAMŲ Į ORĄ IŠ STACIONARIŲ ŠALTINIŲ, RIBINĖS VERTĖS

1. A skyrius taikomas Šalims, išskyrus Kanadą ir Jungtines Amerikos Valstijas; B skyrius taikomas Kanadai, o C skyrius – Jungtinėms Amerikos Valstijoms.

A. Šalys, išskyrus Kanadą ir Jungtines Amerikos Valstijas

2. A skyriuje ribinė vertė – tai teršalų kiekis išmetamosiose dujose, kurio negalima viršyti. Jei kitaip nenurodyta, ribinė vertė apskaičiuojama teršalo mase išmetamųjų dujų tūriui (išreikšta mg/m^3), perskaičiuojant sausoms dujoms normalioms temperatūros ir slėgio sąlygomis (tūris esant 273,15 K, 101,3 kPa). Apskaičiuojant deguonies kiekį išmetamosiose dujose, taikomos toliau pateiktose lentelėse kiekvienai šaltinio kategorijai nurodytos vertės. Atskiesti, kad būtų sumažinta teršalų koncentracija išmetamosiose dujose, neleidžiama. Nurodant ribines vertes, NO paprastai imamas kartu su NO_2 ir vadinama NO_x , perskaičiuavus NO_2 . Įrangos paleidimas ir stabdymas bei gedimų pašalinimo laikas neįskaičiuojamas.

3. Visais atvejais vykdomas¹ į orą išmetamų teršalų monitoringas. Tikrinama, kaip laikomasi ribinių verčių. Tikrinimo metodai gali būti nepertraukiami ir atskiri matavimai, tipo patvirtinimas ar koks nors kitas techniškai tinkamas metodas.

4. Teršalų ėminių ėmimas ir analizė, taip pat etaloniniai matavimo metodai, taikomi bet kuriai matavimo sistemai kalibruoti, vykdomi laikantis Europos standartizacijos komiteto (CEN) arba Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) nustatytų standartų. Kol bus sukurti CEN arba ISO standartai, taikomi nacionaliniai standartai.

5. Išmetamų į orą teršalų matavimai atliekami nepertraukiami, kai NO_x išmetimas viršija 75 kg/h.

6. Atliekant nepertraukiamus naujų įrenginių matavimus, išskyrus esamus deginimo įrenginius, kuriems taikomos 1 lentelės vertės, išmetamų į orą teršalų normų yra laikomasi, jei apskaičiuotos dienos vidutinės vertės neviršija ribinės vertės ir jei nė viena valandos vertė neviršija ribinės vertės 100%.

7. Atliekant nepertraukiamus esamų deginimo įrenginių, kuriems taikomos 1 lentelės vertės, matavimus, išmetamų į orą teršalų normų yra laikomasi, jei a) nė viena mėnesio vidutinė vertė neviršija ribinių verčių ir b) 95% visų vidutinių verčių per 48 valandas neviršija išmetamų į orą teršalų ribinių verčių 110%.

8. Atliekant atskirus minimalius matavimus išmetamų į orą teršalų normų yra laikomasi, jei vidutinė vertė, paremta pakankamu matavimų skaičiumi būdingomis sąlygomis, neviršija išmetamų į orą teršalų normatyvinės vertės.

9. Deginimo įrenginiai (katilai) ir pramoniniai šildytuvai, kurių šiluminis našumas didesnis kaip 50.

1 lentelė. Iš deginimo įrenginių išmetamų NO_x ribinės vertės^a

	Ribinė vertė (mg/Nm^3) ^b
Kietas kuras, nauji įrenginiai:	
- katilai 50–100 MW_{th}	400
- katilai 100–300 MW_{th}	300
- katilai > 300 MW_{th}	200
Kietas kuras, esami įrenginiai:	
- visoks kietas kuras	650
- kietas kuras, kuriame yra mažiau kaip 10 % lakiųjų junginių	1300
Skystas kuras, nauji įrenginiai:	

¹ Monitoringas – tai bendra veikla, kuri apima išmetamų teršalų matavimą, masės balanso nustatymą ir t.t. Jis gali būti vykdomas nepertraukiamai ir periodiškai

- katilai 50–100 MW _{th}	400
- katilai 100–300 MW _{th}	300
- katilai > 300 MW _{th}	200
Skystas kuras, esami įrenginiai	450
Dujinis kuras, nauji įrenginiai:	
Kuras: gamtinės dujos	
- katilai 50–300 MW _{th}	150
- katilai > 300 MW _{th}	100
Kuras: įvairios kitos dujos	200
Dujinis kuras, esami įrenginiai	350

^a Ribinės vertės netaikomos:

įrenginiams, gamybos procese naudojantiems degimo produktus tiesioginiam daiktų ar medžiagų šildymui, džiovinimui, ar kitokiam apdorojimui, pvz. pakartotino kaitinimo ar šiluminio apdorojimo krosnims; pakartotinio deginimo įrenginiams, t. y. techniniams įrenginiams, skirtiems valyti išmetamąsias dujas deginimu, kai jie neeksploatuojami kaip atskiri kurą deginantys įrenginiai;

- katalitinio krekingo katalizatorių regeneravimo įrenginiams;
- sieros vandenilio perdirbimo į sierą įrenginiams;
- chemijos pramonėje naudojamiems reaktoriams;
- koksavimo krosnims;
- kauperiams;
- atliekų deginimo įrenginiams; ir
- įrenginiams, naudojamiems dyzeliniams, benziniams ar dujiniais variklius ir vidaus degimo turbinoms, nesvarbu koks kuras naudojamas.

^b Šios vertės netaikomos katilams, kurie veikia mažiau kaip 500 valandų per metus. Kietam kurui bazinis O₂ kiekis – 6%, kitokiam kurui – 3%.

10. Vidaus degimo turbinoms, kurių nominalus šiluminis našumas didesnis kaip 50 MW_{th}: kiekvienai turbina taikomos NO_x ribinės vertės išreikštos mg/Nm³ (O₂ kiekis – 15%). 2 lentelėje nurodytos ribinės vertės taikomos tik esant daugiau kaip 70% apkrovai.

2 lentelė. Iš krante esančių vidaus degimo turbinų išmetamų NO_x ribinės vertės^a

> 50 MW _{th} (Šiluminis našumas pagal ISO)	Ribinė vertė (mg/Nm ³)
Nauji įrenginiai, gamtinės dujos ^a	50 ^b
Nauji įrenginiai, skystas kuras ^c	120
Esami įrenginiai, visos kuro rūšys kuras ^d	
- gamtinės dujos	150
- skystas kuras	200

^a Gamtinės dujos – tai gamtoje pasitaikantis metanas, kuriame yra ne daugiau kaip 20% (pagal tūrį) inertinių ir kitokių sudedamųjų dalių.

^b 75 mg/Nm³, jei:

- vidaus degimo turbina naudojama kombinuotoje šilumos ir elektros gamybos sistemoje; arba
- naudojamas vidaus degimo turbina varomas kompresorius centralizuoto dujų tiekimo tinklui.

Vidaus degimo turbinoms, kurios nepatenka nė į vieną iš aukščiau nurodytų kategorijų, bet kurių našumas, nustatytas esant ISO pagrindinėms apkrovos sąlygoms, yra didesnis kaip 35%, ribinės vertės yra 50*n/35, kur n – vidaus degimo turbinoms našumas, išreikštas procentais (ir nustatytas esant ISO pagrindinėms apkrovos sąlygoms).

^c Ši ribinė vertė taikoma tik vidaus degimo turbinoms, kurios degina lengvus ir vidutinius distiliatus.

^d Šios ribinės vertės netaikomos vidaus degimo turbinoms, kurios veikia mažiau kaip 150 valandų per metus.

11. Cemento gamyba:

3 lentelė. Iš deginimo įrenginių išmetamų NO_x ribinės vertės^a

	Ribinė vertė (mg/Nm³)
Nauji įrenginiai (10% O ₂)	
- džiovinimo krosnys	500
- kitos krosnys	800
Esami įrenginiai (10% O ₂)	1200

^a Įrenginiai klinkerio cementui gaminti rotacinėse krosnyse, kurių pajėgumai > 500 Mg/diena arba kitose krosnyse, kurių pajėgumai > 50 Mg/diena.

12. Stacionarūs varikliai:

4 lentelė. Iš naujų stacionarių variklių išmetamų NO_x ribinės vertės

Pajėgumas, technologija, kuro specifikacijos	Ribinė vertė^a (mg/Nm³)
Kibirkštinio uždegimo (= Otto) varikliai, 4 taktų, > 1MW _{th}	
- taupiai degalus naudojantys varikliai	250
- visi kiti varikliai	500
Slėginio uždegimo (= dyzelis) varikliai > 5 MW _{th}	
- kuras: gamtinės dujos (įpurškiamojo uždegimo varikliai)	500
- kuras: mazutas	600
- kuras: dyzelinis kuras arba gazolis	500

^a Šio vertės netaikomos varikliams, kurie veikia mažiau kaip 500 valandų per metus. Bazinis O₂ kiekis – 5%.

13. Metalų gamyba ir apdirbimas:

5 lentelė. Iš pirminės geležies ir plieno^a gamybos išmetamų NO_x ribinės vertės

Pajėgumas, technologija, kuro specifikacijos	Ribinė vertė^a (mg/Nm³)
Nauji ir esami aglomeravimo įrenginiai	400

^a Metalų gamyba ir apdirbimas: metalų rūdos apdegimo arba sukepinimo įrenginiai, ketaus arba plieno gamybos įrenginiai (pirminis arba antrinis lydymas), įskaitant nepertraukiamą liejimą, turintys pajėgumus, didesnius kaip 2,5 Mg/val., juodųjų metalų apdirbimo įrenginiai (karšto valcavimo gamyklos > 20 Mg/val. neapdoroto plieno).

14. Azoto rūgšties gamyba:

6 lentelė. Iš azoto rūgšties gamybos, išskyrus rūgšties koncentravimo agregatus, išmetamų NO_x ribinės vertės

Pajėgumas, technologija, kuro specifikacijos	Ribinė vertė^a (mg/Nm³)
- Nauji įrenginiai	350
- Esami įrenginiai	450

C. Kanada

15. Ribinės vertės, taikomos ribojant azoto oksidų (NO_x) išmetimus iš naujų stacionarių šaltinių, priklausančių toliau nurodytoms stacionarių šaltinių kategorijoms, bus nustatomos remiantis turima informacija apie ribojimo technologiją ir lygius, įskaitant ribines vertes, taikomas kitose šalyse ir šiuose dokumentuose:

a) Kanados aplinkos ministrų taryba (CCME). Nacionalinės oro teršalų gairės stacionarioms vidaus deginimo turbinoms. 1992 m. gruodis. PN1072;

b) *Canada Gazette*, Part I. Department of the Environment. Thermal Power Generation Emissions – National Guidelines for New Stationary Sources. May 15, 1993, pp. 1633–1638). *Canada Gazette*. I dalis. Aplinkos departamentas. Šilumos gamybos išmetami oro teršalai – Nacionalinės gairės naujiems stacionariems šaltiniams. 1993 m. gegužės 15 d., pp. 1633–1638; ir

c) *CME: National Emission Guidelines for Cement Kilns* (Nacionalinės oro teršalų gairės cemento krosnims). 1998 m. kovas. P1284.

D. Jungtinės Amerikos Valstijos

16. Ribinės vertės, taikomos ribojant NO_x išmetimą iš naujų stacionarių šaltinių, priklausančių toliau nurodytoms stacionarių šaltinių kategorijoms, yra nurodytos šiuose dokumentuose:

- a) Akmens anglimis kūrenami agregatai – *40 Code of Federal Regulations (C. F. R.) Part 76.*
 - b) Elektriniai buitinio garo gamybos agregatai – *40 C. F. R. Part 60, Subpart D ir Subpart Da.*
 - c) Garo, skirto pramonei, komercijai, institucijoms, gamybos agregatai – *40 C. F. R. Part 60, Subpart Db.*
 - d) Azoto rūgšties gamyklos – *40 C. F. R. Part 60, Subpart G.*
 - e) Stacionarios dujų turbinos – *40 C. F. R. Part 60, Subpart GG.*
 - f) Komunalinių atliekų deginimo krosnys – *40 C. F. R. Part 60, Subpart Ea ir*
 - g) Ligoninių, medicininių, infekuotų atliekų deginimo krosnys – *40 C. F. R. Part 60, Subpart Ec.*
-

VI PRIEDAS

LAKIŲJŲ ORGANINIŲ JUNGINIŲ, IŠMETAMŲ Į ORĄ IŠ STACIONARIŲ ŠALTINIŲ, RIBINĖS VERTĖS

1. A skyrius taikomas Šalims, išskyrus Kanadą ir Jungtines Amerikos Valstijas; B skyrius taikomas Kanadai, o C skyrius – Jungtinėms Amerikos Valstijoms.

A. Šalys, išskyrus Kanadą ir Jungtines Amerikos Valstijas

2. Šis priedo skyrius taikomas nemetaniniams lakiesiems organiniams junginiams (NMLOJ), kurie išsiskiria iš stacionarių šaltinių, išvardytų 8–21 punktuose. Jis netaikomas įrenginiams arba įrenginių dalims, kurios yra skirtos mokslo tyrimams, naujų produktų bei procesų plėtrai ir bandymams. Slenkstinės vertės yra pateiktos kiekvienam sektoriui skirtose lentelėse. Jos paprastai rodo tirpiklių sunaudojimą arba oro teršalų srauto masę. Kai vienas operatorius vykdo keletą veiklos rūšių, kurios tame pačiame įrenginyje ir toje pačioje vietoje priskiriamos tai pačiai pozicijai, tokių veiklos rūšių tirpiklių sunaudojimas ir išmetamų teršalų masė sudedama. Jei nenurodyta jokia minimali vertė, atitinkama ribinė vertė taikoma visiems atitinkamiems įrenginiams.

3. Šio priedo A skyriuje:

a) „benzino sandėliavimas ir skirstymas“ – benzinvežių, geležinkelių vagonų, baržų ir jūrinių laivų pakrovimas depuose ir mineralinės naftos perdirbimo dispečerinėse stotyse, išskyrus transporto priemonių degalų papildymą degalinėse, kuriam taikomi atitinkami mobilių šaltinių dokumentai;

b) „dengimas lipniosiomis dangomis“ – bet kuris procesas, kai paviršius padengiamas, išskyrus dengimą klijais ir laminavimą, susijusį su spausdinimo procesais, ir medienos bei plastiko laminavimą;

c) „medienos ir plastiko laminavimas“ – bet kuris procesas, kai suklijuojama mediena ir (arba) plastikas laminuotam produktui pagaminti;

d) „dengimo procesai“ – metalinių ar plastikinių dangų dengimas ant lengvųjų automobilių, sunkvežimių kabinų, sunkvežimių, autobusų ar medinių paviršių; apima bet kokį procesą, kurio metu vienasluoksne arba daugiasluoksne ištisine plėvele dengiamos:

i) naujos transporto priemonės, apibrėžiamos [žr. toliau] kaip transporto priemonių M1 kategorija ir N1 kategorija, jei pastarosios kategorijos transporto priemonės yra dengiamos tuose pačiuose įrenginiuose kaip M1 transporto priemonės;

ii) sunkvežimių kabinos, skirtos vairuotojui ir visai N2 ir N3 kategorijų transporto priemonių techninei įrangai;

iii) autofurgonai ir sunkvežimiai, priskiriami N1, N2 ir N3 transporto priemonių kategorijai, išskyrus sunkvežimių kabinas;

iv) autobusai, priskiriami M2 ir M3 transporto priemonių kategorijai; ir

v) kiti metaliniai ir plastikiniai paviršiai, taip pat ir lėktuvų, laivų, traukinių ir t. t. paviršiai, mediniai paviršiai, tekstilės, audinių, plėvelės ir popierinių paviršiai.

Šiai šaltinių kategorijai nepriskiriamas pagrindų dengimas metalais elektroforezės arba cheminiu purškimo būdu. Jei dengimo procese yra etapas, kuriame tas pats gaminytis yra spausdinamas, šis spausdinimo etapas laikomas dengimo proceso dalimi. Tačiau marginimo procesai, kaip atskira veikla, čia neįeina. Šiame apibrėžime:

- M1 transporto priemonės – transporto priemonės, naudojamos keleiviams vežti, turinčios, be vairuotojui skirtos vietos, ne daugiau kaip aštuonias sėdimąsias vietas;

- M2 transporto priemonės – transporto priemonės, naudojamos keleiviams vežti, turinčios, be vairuotojui skirtos vietos, daugiau kaip aštuonias sėdimąsias vietas, kurių didžiausia masė neviršija 5 Mg;

- M3 transporto priemonės – transporto priemonės, naudojamos keleiviams vežti, turinčios, be vairuotojui skirtos vietos, daugiau kaip aštuonias sėdimąsias vietas, kurių didžiausia masė yra didesnė kaip 5 Mg;

- N1 transporto priemonės – transporto priemonės, naudojamos kroviniams vežti, turinčios didžiausią masę, neviršijančią 3,5 Mg;

- N2 transporto priemonės – transporto priemonės, naudojamos kroviniams vežti, kurių didžiausia masė yra didesnė kaip 3,5 Mg, bet neviršija 12 Mg;

- N3 transporto priemonės – transporto priemonės, naudojamos kroviniams vežti, kurių didžiausia masė yra didesnė kaip 12 Mg;

e) „ritininės produkcijos dengimas“ – procesai, kai ritininis plienas, nerūdijantis plienas, dengtas plienas, vario lydiniai arba aliuminio strypai dengiami plėvele arba laminatu vykstant nepertraukiamam procesui;

f) „cheminis valymas“ – pramoninė arba komercinė veikla įrenginyje, kai naudojant LOJ yra valomi drabužiai, minkšti baldai ir panašūs vartotojų daiktai, išskyrus rankinį dėmių šalinimą tekstilės ir drabužių pramonėje;

g) „dangų, lakų, rašalų ir klijų gamyba“ – dengimui skirtų preparatų, lakų, rašalų ir klijų bei tarpinių produktų, jei jie gaminami tame pačiame įrenginyje, gamyba pigmentus, dervas ir lipniąsias medžiagas maišant su organiniais tirpikliais arba kitomis jų savo sudėtyje turinčiomis medžiagomis. Į šią kategoriją įeina taip pat dispergavimas, išankstinis dispergavimas, tam tikro klampumo ar spalvos suteikimas medžiagai, taip pat galutinių produktų pakavimas;

h) „spausdinimas“ – bet kuris teksto ir (arba) vaizdo atgaminimo procesas, kai naudojant spaudos formas rašalas patenka ant spausdinamo paviršiaus; šis apibrėžimas taikomas šiems proceso porūšiams:

i) fleksografijai: tai yra spaudos būdas, kai naudojamos kaučiukinės arba elastinės polimerinės spaudos formos, kuriose rašalu perteikiami spausdinami elementai yra iškilę, o nespausdinami – įdubę, ir skysti rašalai, kurie džiūsta garuodami;

ii) termostabilizacinė ruloninė ofsetinė spauda: tai yra ruloninis spaudos būdas, kai naudojamos spaudos formos, kuriose spausdinami ir nespausdinami elementai yra toje pačioje plokštumoje, o medžiaga, ant kurios spausdinama, paduodama į mašiną iš rulono, o ne atskirais lakštais. Nespausdinami elementai apdorojami taip, kad sudrėktų nuo vandens ir nesugertų rašalo. Spausdinami elementai apdorojami taip, kad sugertų ir perduotų rašalą į spausdinamą paviršių. Išgarinimas vyksta džiovinimo įrenginyje, kur atspaudai kaitinami karštu oru;

iii) leidybinė rotacinė giliaspaudė: rotacinė giliaspaudė, naudojama žurnalams, brošiūroms, katalogams ir panašioms spaudiniams spausdinti, kai naudojami tolūeniniai rašalai;

iv) rotacinė giliaspaudė: spaudos būdas, kai naudojamos cilindrinės spaudos formos, kuriose spausdinami elementai yra įdubę, o nespausdinami iškilę, ir skysti rašalai, kurie džiūsta garuodami. Įdubos užpildomos rašalu, o jo perteklius nuo nespausdinamų elementų nuvalomas prieš spausdinamam paviršiui susiliečiant su cilindru ir prieš ištraukiant rašalą iš įdubų;

v) rotacinė trafaretinė spauda: tai ruloninis spaudos būdas, kai rašalas patenka ant spausdinamo paviršiaus išpaudžiant jį pro poringą spaudos formą, kurioje spausdinami elementai yra atviri, o nespausdinami užblokuoti; naudojami skysti rašalai, kurie džiūsta tik garuodami. Esant ruloniniam spaudos būdui, spausdinama medžiaga paduodama į mašiną iš ritės, o ne atskirais lakštais;

vi) laminavimui, susijusiam su spausdinimo procesu: dviejų ar daugiau lanksčių medžiagų suklijavimas laminatams gaminti; ir

vii) lakavimui: būdas, kai laku arba lipniąja danga padengiama lanksti medžiaga, kuria vėliau užsandarinama pakuotė;

i) „farmacijos produktų gamyba“ – farmacijos produktų cheminė sintezė, fermentavimas, ekstrahavimas, paruošimas ir galutinis parengimas bei tarpinių produktų gamyba, jei ji vykdoma toje pačioje vietoje;

j) „natūralaus arba sintetinio kaučiuko perdirbimas“ – bet kuris natūralaus arba sintetinio kaučiuko maišymo, smulkinimo, kalandravimo, ekstruzijos ir vulkanizavimo procesas bei papildomi natūralaus arba sintetinio kaučiuko perdirbimo procesai galutiniam produktui gauti;

k) „paviršiaus valymas“ – bet kuris procesas, išskyrus cheminio valymo procesą, naudojant organinius tirpiklius medžiagos paviršiaus nešvarumams pašalinti, tarp jų ir nuriebalinimas; valymo procesas, susidedantis iš daugiau nei vieno vienas po kito einančių etapų, laikomas vienu paviršiaus valymo procesu. Šis apibrėžimas taikomas gaminių paviršiaus valymo procesui, o ne techninės įrangos valymui;

l) „augalinio aliejaus ir gyvūninių riebalų ekstrahavimas ir augalinio aliejaus rafinavimas“ – augalinio aliejaus ekstrahavimas iš sėklų ir kitokios augalinės medžiagos, sausų liekanų perdirbimas į gyvūninius pašarus ir riebalų bei augalinių aliejų, gautų iš sėklų, augalinės medžiagos ir (arba) gyvūninės medžiagos, valymas;

m) „transporto priemonių pakartotinė apdaila“ – pramoninė ar komercinė padengimo veikla ir su ja susijęs nuriebalinimas atliekant:

i) automobilių arba jų dalių padengimą danga, juos remontuojant, konservuojant ar atliekant apdailą ne jų gamykloje, arba

ii) automobilių arba jų dalių originalus padengimas apdailos medžiagomis, kai tai atliekama ne automobilio surinkimo linijoje, arba

iii) priekabų (įskaitant puspriekabes) padengimas;

n) „medienos paviršių impregnavimas“ – bet kuris medienos impregnavimas konservantais;

o) „normaliosios sąlygos“ – 273,15 K temperatūra ir 101,3 kPa slėgis;

p) „NMLOJ“ apima visus organinius junginius, išskyrus metaną, kurių garų slėgis esant 273,15 K temperatūrai yra bent 0,01 kPa arba kurių lakumas atitinkamomis sąlygomis yra panašus;

q) „išmetamosios dujos“ – galutinės iš kamino arba iš teršalų mažinimo įrangos į orą išmetamos dujos, kuriose yra NMLOJ arba kitų teršalų. Normaliomis sąlygomis voliometrinis srautų greitis išreiškiamas $m^3/val.$;

r) „neorganizuoti išmetamieji NMLOJ“ – išmetami NMLOJ į orą, dirvožemį ir vandenį, išskyrus NMLOJ išmetamosiose dujose, taip pat, jei nurodyta kitaip, tirpikliai bet kuriame produkte, taip pat nesurinkti NMLOJ, išleisti į aplinką per langus, duris, sklendes ir panašias angas. Neorganizuotų išmetamųjų teršalų ribinės vertės apskaičiuojamos remiantis tirpiklių valdymo planu (žr. šio priedo I priedėlį);

s) „bendras išmestų NMLOJ kiekis“ – neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ir NMLOJ išmetamosiose dujose suma;

t) „sąnaudos“ – organinių tirpiklių kiekis ir jų kiekis preparatuose, panaudojamuose atliekant kokį nors procesą, įskaitant tirpiklius, perdirbtus įrenginyje ir už jo, kuris yra apskaičiuojamas kiekvieną kartą, kai tirpikliai yra naudojami tam tikrai technologinei operacijai atlikti;

u) „ribinė vertė“ – didžiausias teršalo kiekis iš įrenginio išmetamuose dujose, kurio įprastinėmis veiklos sąlygomis negalima viršyti. Jei kitaip nurodyta, ji apskaičiuojama teršalo kiekiu išmetamose dujose tūriui (išreikštu $mg\ C/Nm^3$, jei kitaip nurodyta), perskaičiuojant sausoms dujoms normalioms temperatūros ir slėgio sąlygomis. Tirpiklius naudojantiems įrenginiams ribinės vertės – masės vienetas, tenkantis atitinkamos veiklos būdingam vienetai. Nustatant teršalo masės koncentraciją išmetamosiose dujose, dujų, panaudotų atšaldymo ar atskiedimo tikslais kiekis, pridedamas prie išmetamųjų dujų, neįskaičiuojamas. Ribinės vertės paprastai taikomos visiems lakiesiems organiniams junginiams, išskyrus metaną (jokio kito skirtumo, pavyzdžiui, dėl reaktingumo ar toksiškumo, nedaroma);

v) „įprasta veikla“ – visi veiklos laikotarpiai, išskyrus paleidimą ir veiklos nutraukimą bei įrangos remontą;

w) „žmonių sveikatai kenksmingos medžiagos“ skirstomos į dvi kategorijas:

i) halogeninti LOJ, kurie gali kelti negrįžtamų padarinių pavojų; arba

ii) pavojingos medžiagos, kurios yra kancerogeninės, mutageninės arba toksiškos reprodukcijai arba gali sukelti vėžį, paveldimus genetinius pakankimus, sukelti vėžį įkvėpus, pakenkti vaisingumui arba pakenkti negimusiam kūdikiui.

4. Turi būti įvykdyti šie reikalavimai:

a) visais atvejais atliekamas monitoringas¹, kai į orą išmetami NMLOJ. Tikrinama, kaip laikomasi ribinių verčių. Tikrinimo metodai gali būti nenutrūkstami ir periodiškai matavimai, tipo patvirtinimas ar koks nors kitas techniškai tinkamas metodas; be to, jie turi būti ekonomiškai pagrįsti;

b) oro teršalų koncentracijos dujų kanaluose turi būti matuojamos pripažintu būdu. Visų teršalų ėminių ėmimas ir analizė, taip pat etaloniniai matavimo metodai, taikomi bet kuriai matavimo sistemai kalibruoti, vykdomi laikantis Europos standartizacijos komiteto (CEN) arba Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) nustatytų standartų. Kol bus sukurti CEN arba ISO standartai, taikomi nacionaliniai standartai;

c) jei išmetamus NMLOJ reikalaujama matuoti, jie turėtų būti nenutrūkstami, jei išmetamajame kanale, sujungtame su teršalų mažinimo įrenginiu, NMLOJ esančios bendros organinės anglies kiekis viršija 10 kg/val., o veikimo valandų yra daugiau kaip 200 per metus. Visuose kituose įrenginiuose reikalaujama bent vykdyti periodiškus matavimus. Tikrinant, kaip laikomasi reikalavimų, galima taikyti savo taisykles, jei jos yra tokio pat griežtumo;

d) atliekant nenutrūkstamus minimalius matavimus, išmetamų į orą teršalų, normų atitiktis yra užtikrinta, jei dienos vidutinė vertė neviršija ribinės vertės įprasto veikimo metu ir jei nė vienas valandos vidurkis neviršija 150% ribinių verčių lygio. Tikrinant, kaip laikomasi reikalavimų, galima taikyti savo taisykles, jei jos yra tokio pat griežtumo;

e) atliekant periodiškus minimalius matavimus, išmetamų į orą teršalų, normų atitiktis yra užtikrinta, jei visų rodmenų vidutinė vertė neviršija ribinės vertės ir jei nė vienas valandos vidurkis neviršija 150% ribinės vertės lygio. Tikrinant, kaip laikomasi reikalavimų, galima taikyti savo taisykles, jei jos yra tokio pat griežtumo;

f) turi būti imamasi visų atsargumo priemonių išmetamų NMLOJ kiekiams sumažinti paleidžiant bei stabdant įrenginius ir visais atvejais, kai nukrypstama nuo įprastos veiklos; ir

g) matuoti nereikalaujama, jei išmetant iš teršalų mažinimo įrangos kanalo nereikalaujama, atitiktis ribinėms vertėms ir jei galima įrodyti, kad tos ribinės vertės neviršijamos.

5. Jei nėra nurodyta kitaip, išmetamiesiems teršalams turėtų būti taikomos šios ribinės vertės:

a) išmetamiems halogenintiems lakiems organiniams junginiams (kurie apibūdinami šia rizikos fraze: galimas negrįžtamų padarinių pavojus) 20 mg/m³ visų atskirų junginių masės sumai, kai viso šių junginių srauto debito masė yra didesnė arba lygi 100 g/val.; ir

b) išmetamiems lakiesiems organiniams junginiams (kurie apibūdinami šiomis rizikos frazėmis: gali sukelti vėžį, paveldimus genetinius sutrikimus, gali sukelti vėžį įkvėpus arba pakenkti negimusiam kūdikiui; gali pakenkti vaisingumui) 2,0 mg/m³ (visų atskirų junginių masės suma), kai viso šių junginių srauto debito masė yra didesnė arba lygi 10 g/val.

6. Šaltinių kategorijoms, nurodytoms 9–21 punktuose, svarbūs yra šie pakeitimai:

a) vietoj toliau nurodytų ribinių verčių, toliau nurodytų įrenginių operatoriams gali būti leidžiama taikyti taršos mažinimo schemą (žr. šio priedo II priedėlį). Mažinimo schemos tikslas – suteikti operatoriams galimybę kitomis priemonėmis sumažinti išmetamų teršalų kiekius tiek pat, kaip ir taikant ribines vertes; ir

b) toliau nurodytos neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ vertės taikomos kaip ribinė vertė. Tačiau kai kompetentingai institucijai įrodoma, kad konkrečiam įrenginiui ši vertė yra techniškai ir ekonomiškai neįmanoma, kompetentinga institucija gali tam įrenginiui padaryti išimtį, jei nesitikima žymaus pavojaus žmonių sveikatai arba aplinkai. Kiekvienos tokios išlygos atžvilgiu

¹ Monitoringas – tai bendra veikla, kuri apima išmetamų teršalų matavimą, masės balanso nustatymą ir t.t. Jis gali būti vykdomas nepertraukiamai ir periodiškai

operatorius kompetentingai institucijai turi įrodyti, kad yra taikoma geriausia prieinama technologija.

7. Šaltinių kategorijoms, apibrėžtoms 3 punkte, taikomos išmetamų LOJ teršalų ribinės vertės, nurodytos toliau 8–21 punktuose.

8. Benzino sandėliavimas ir paskirstymas:

1 lentelė. Sandėliuojant ir skirstant benzina išmetamų į orą LOJ teršalų, išskyrus jūrinių laivų pakrovimą, ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Minimalios vertės	Ribinė vertė
Garų surinkimo agregatas, aptarnaujantis sandėliavimo ir paskirstymo įrenginius naftos perdirbimo gamyklos talpyklose arba terminaluose	5000 m ³ benzino apyvarta per metus	10 g LOJ/Nm ³ , įskaitant metaną

Pastaba. Garai, susidarę pildant benzino talpyklas, laikantis lentelėje pateiktų ribinių verčių, turi būti surenkami arba atskiroje talpykloje, arba teršalų valymo įrangoje.

9. Dengimas lipniąja danga:

2 lentelė. Išmetamų NMLOJ ribinės vertės dengiant lipniąja danga

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių (Mg/metai)	Ribinė vertė	Neorganizuotų išmetamųjų sunaudojimo kiekis NMLOJ ribinė vertė (% nuo tirpiklio sąnaudų)
Avalynės gamyba; nauji ir esami įrenginiai	> 5	25 g kiekvienai porai	
Kitoks dengimas lipniąja danga, išskyrus avalynę; nauji ir > 15 esami įrenginiai	5–15 50 ^a mg C/Nm ³	50 ^a mg C/Nm ³ 20	25

^a Jei taikomi tokie metodai, kad galima dar kartą panaudoti regeneruotą tirpiklį, ribinė vertė yra 150 mg C/Nm³.

10. Medienos ir plastiko laminavimas:

3 lentelė. Laminuojant medieną ir plastiką išmetamų NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai)	Bendra išmetamųjų NMLOJ ribinė vertė
Medienos ir plastiko laminavimas; nauji ir esami įrenginiai	> 5	30 g NMLOJ/m ²

11. Dengimo procesai (lengvųjų automobilių, sunkvežimių kabinų, sunkvežimių, autobusų metaliniai ir plastikiniai paviršiai, mediniai paviršiai):

4 lentelė. Atliekant dengimo procesus automobilių pramonėje išmetamų NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai) ^a	Bendra išmetamųjų NMLOJ ribinė vertė ^b
Nauji įrenginiai, automobilių (M1, M2) dengimas	> 15 (ir > 5000 padengtų vienetų per metus)	45 g NMLOJ/m ² arba 1,3 kg/vienetas ir 33 g NMLOJ/ m ²
Esami įrenginiai, automobilių (M1, M2) dengimas	> 15 (ir > 5000 padengtų vienetų per metus)	60 g NMLOJ/m ² arba 1,9 kg/vienetas ir 41 g NMLOJ/ m ²
Nauji ir esami įrenginiai, automobilių (M1, M2)	> 15 (≤ 5000 padengtų monokokų per metus)	90 g NMLOJ/m ² arba dengimas arba >3500 padengtų važiuoklių 1,5 kg/vienetas ir 70 g NMLOJ/m ²
Nauji įrenginiai, naujų sunkvežimių kabinų dengimas (N1, N2, N3)	>15 (≤ 5000 padengtų vienetų per metus)	65 g NMLOJ/ m ² per metus)
Nauji įrenginiai, naujų	>15 (> 5000 padengtų vienetų per metus)	55 g NMLOJ/ m ² per metus)

sunkvežimiu kabinų dengimas (N1, N2, N3)		
Esami įrenginiai, naujų sunkvežimiu kabinų dengimas (N1, N2, N3)	>15 (£ 5000 padengtų vienetų)	85 g NMLOJ/ m ² per metus)
Esami įrenginiai, naujų sunkvežimiu kabinų dengimas (N1, N2, N3)	>15 (> 5000 padengtų vienetų)	75 g NMLOJ/ m ² per metus)
Nauji įrenginiai, naujų sunkvežimiu ir furgonų (be kabinų) dengimas (N1, N2, N3)	>15 (£ 2500 padengtų vienetų)	90 g NMLOJ/ m ² per metus)
Nauji įrenginiai, naujų sunkvežimiu ir furgonų (be kabinų) dengimas (N1, N2, N3)	>15 (> 2500 padengtų vienetų per metus)	70 g NMLOJ/ m ²
Esami įrenginiai, naujų sunkvežimiu ir furgonų (be kabinų) dengimas (N1, N2, N3)	>15 (£ 2500 padengtų vienetų per metus)	120 g NMLOJ/ m ²
Esami įrenginiai, naujų sunkvežimiu ir furgonų (be kabinų) dengimas (N1, N2, N3)	>15 (> 2500 padengtų vienetų per metus)	90 g NMLOJ/ m ²
Nauji įrenginiai, naujų autobusų dengimas (M3)	>15 (£ 2000 padengtų vienetų per metus)	210 g NMLOJ/ m ²
Nauji įrenginiai, naujų autobusų dengimas (M3)	>15 (> 2000 padengtų vienetų per metus)	150 g NMLOJ/ m ²
Esami įrenginiai, naujų autobusų dengimas (M3)	>15 (£ 2000 padengtų vienetų per metus)	290 g NMLOJ/ m ²
Esami įrenginiai, naujų autobusų dengimas (M3)	>15 (> 2000 padengtų vienetų per metus)	225 g NMLOJ/ m ²

^a Jei tirpiklio sunaudojama £ 15 Mg per metus (automobilių dengimas), taikoma 14 lentelė, skirta automobilių pakartotinei apdailai.

^b Bendra ribinė vertė išreiškiama išmesto į orą tirpiklio masės (g) santykiu su gaminio paviršiaus plotu (m²). Gaminio paviršiaus plotas – tai plotas, apskaičiuotas pagal visą elektroforezės būdu padengtą plotą, ir bet kurių dalių, kurios gali būti dengiamos ta pačia danga kituose dengimo proceso etapuose, paviršiaus plotą. Elektroforezės būdu padengtas plotas apskaičiuojamas pagal formulę: (2 x bendras gaminio korpuso svoris): (vidutinis metalo lakšto storis x metalo lakšto tankis).

5 lentelė. Atliekant dengimo procesus įvairiuose pramonės sektoriuose išmetamų NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai)	Ribinė vertė	Neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinė vertė (% nuo tirpiklio sąnaudų)
Nauji ir esami įrenginiai:	–15 100 ^{a b}	mg C/ Nm ³	5 ^b
kitas dengimas, įskaitant metalą, plastiką, tekstilę, audinius, plėvelę ir popierių (neįskaitant ruloninio tekstilės gaminių rotacinio trafaretinio marginimo, žr. spausdinimas)	> 15	50/75 ^{b c d} mg C/Nm ³	20 ^b
Nauji ir esami įrenginiai:	5–25	100 ^a mg C/ Nm ³	25
medienos dengimas	> 25	50/75 ^c mg C/ Nm ³	20

^a Ribinė vertė taikoma ribojančiomis sąlygomis atliekamiems dengimo ir džiovinimo procesams.

^b Jei ribojančių dengimo sąlygų pritaikyti negalima (laivų statyba, orlaivio dengimas ir t. t.), įrenginiams gali būti daromos išimtys. Tuomet taikoma taršos mažinimo schema, pateikta 6 punkto a papunktyje, nebent kompetentingai institucijai įrodoma, kad tai yra techniškai ir ekonomiškai neįmanoma. Šiuo atveju operatorius kompetentingai institucijai privalo įrodyti, kad taikoma geriausia prieinama technologija.

^c Pirmoji vertė taikoma džiovinimo procesams, antroji – dangos dengimo procesams.

^d Jei tekstilės dengimo procese taikomi metodai, kurie leidžia vėl panaudoti regeneruotus tirpiklius, ribinė vertė yra 150 mg C/Nm³ kartu ir džiovinimui, ir dengimui.

12. Ritinės produkcijos dengimas:

6 lentelė. Atliekant ritinės produkcijos dengimą išmetamų NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai)	Ribinė vertė (mg C/Nm ³)	Neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinė vertė (% nuo tirpiklio sąnaudų)
Nauji įrenginiai	> 25	50 ^a	5
Esami įrenginiai	> 25	50 ^a	10

^a Jei taikomi metodai, kurie leidžia vėl panaudoti regeneruotus tirpiklius, ribinė vertė yra 150 mg C/Nm³.

13. Cheminis valymas:

7 lentelė. Atliekant sausą valymą išmetamų NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai) ^a	Ribinė vertė
Nauji ir esami įrenginiai	0	20 g NMLOJ/kg ^a

^a Bendra NMLOJ ribinė vertė apskaičiuota kaip į orą išmesto tirpiklio masės santykis su išvalyto ir išdžiovinto gaminio mase.

14. Dangų, lakų, rašalų ir klijų gamyba:

8 lentelė. Gaminant dangas, lakus, rašalus ir klijus išmetamų NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai)	Ribinė vertė (mg C/Nm ³)	Neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinė vertė (% nuo tirpiklio pradinio kiekio)
Nauji ir esami įrenginiai	100–1000	150 ^a	5 ^{a,c}
> 1000	150 ^b	10 ^{b,c}	

^a Vietoj išmetamų teršalų koncentracijos ribų ir neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinės vertės galima taikyti bendrą išmetamų teršalų ribinę vertę, sudarančią 5% tirpiklio sąnaudų.

^b Vietoj išmetamų teršalų koncentracijos ribų ir neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinės vertės galima taikyti bendrą išmetamų teršalų ribinę vertę, sudarančią 3% tirpiklio sąnaudų.

^c Į neorganizuotų išmetamųjų teršalų ribinę vertę neįeina tirpikliai, parduodami kaip užsandarintoje talpykloje esančio preparato dalis.

2. Spausdinimas (fleksografija, termostabilizacinė ruloninė ofsetinė spauda, leidybinė rotacinė giliaspaudė ir t. t.):

9 lentelė. Vykstant spausdinimo procesams išmetamų NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai)	Ribinė vertė (mg C/Nm ³)	Neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinė vertė (% nuo tirpiklio sąnaudų)
Nauji ir esami įrenginiai:	15–25	100 ^a	30 ^a
termostabilizacinė ruloninė ofsetinė	> 25	20 30 ^a	

spauda			
Nauji įrenginiai:	> 25	75	10
leidybinė rotacinė giliaspaudė			
Esami įrenginiai:	> 25	75	15
leidybinė rotacinė giliaspaudė			
Nauji ir esami įrenginiai:	15–25	100	25
kitos rotacinės giliaspaudės, fleksografija,	> 25	100	20
rotacinė trafaretinė spauda, laminavimas			
ir lakavimo agregatai			
Nauji ir esami įrenginiai:	> 30	100	20
rotacinė trafaretinė spauda ant tekstilės			
gaminų, kartono			

^a Tirpiklio likučiai užbaigtuose produktuose nelaikomi neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ dalimi.

16. Farmacinių produktų gamyba:

10 lentelė. Gaminant farmacinius produktus išmetamųjų NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai)	Ribinė vertė (mg C/Nm ³)	Neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinė vertė (% nuo tirpiklio sąnaudų)
Nauji įrenginiai	> 50	20 ^{a b}	5 ^{b d}
Esami įrenginiai	> 50	20 ^{a c}	15 ^{c d}

^a Jei taikomi metodai leidžia vėl panaudoti regeneruotus tirpiklius, ribinė vertė yra 150 mg C/Nm³.

^b Vietoj išmetamųjų teršalų koncentracijos ribų ir neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinės vertės galima taikyti bendrą išmetamųjų teršalų ribinę vertę, sudarančią 5% tirpiklio sąnaudų.

^c Vietoj išmetamųjų teršalų koncentracijos ribų ir neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinės vertės galima taikyti bendrą išmetamųjų teršalų ribinę vertę, sudarančią 15% tirpiklio sąnaudų.

^d Į neorganizuotų išmetamųjų teršalų ribinę vertę neįeina tirpikliai, parduodami kaip užsandarintoje talpykloje esančio preparato dalis.

17. Natūralaus arba sintetinio kaučiuko perdirbimas:

11 lentelė. Perdirbant natūralų arba sintetinį kaučiuką išmetamųjų NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai)	Ribinė vertė (mg C/Nm ³)	Neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinė vertė (% nuo tirpiklio sąnaudų)
Nauji ir esami įrenginiai:	> 15	20 ^{a b}	25 ^{a c}
natūralaus arba sintetinio kaučiuko			
perdirbimas			

^a Vietoj išmetamųjų teršalų koncentracijos ribų ir neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinės vertės galima taikyti bendrą išmetamųjų teršalų ribinę vertę, sudarančią 25% tirpiklio sąnaudų.

^b Jei yra taikomi metodai, kurie leidžia vėl panaudoti regeneruotus tirpiklius, ribinė vertė yra 150 mg C/ Nm³.

^c Į neorganizuotų išmetamųjų teršalų ribinę vertę neįeina tirpikliai, parduodami kaip užsandarintoje talpykloje esančio preparato dalis.

18. Paviršiaus valymas:

12 lentelė. Valant paviršius išmetamųjų į orą MNLOJ teršalų ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis	Ribinė vertė (mg C/Nm ³)	Neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinė vertė (%)
--	--	--------------------------------------	---

	(Mg/metai)		nuo tirpiklio sąnaudų)
Nauji ir esami įrenginiai:	1–5 20 mg junginio/Nm ³	15	
paviršių valymas naudojant 3 punkto	>5	20 mg junginio/ Nm ³	10
w papunktyje nurodytas medžiagas			
Nauji ir esami įrenginiai:	2–10	75 mg C/Nm ^{3 a}	20 ^a
kitoks paviršių valymas	>10	75 mg C/Nm ^{3 a}	15 ^a

^a Jei kompetentingai institucijai įrodoma, kad visoje įrenginio naudojamoje valymo medžiagoje vidutinis organinio tirpiklio kiekis neviršija 30% pagal svorį, šios vertės netaikomos.

3. Augalinių ir gyvūninių riebalų ekstrahavimo bei augalinio aliejaus rafinavimo procesai:

13 lentelė. Ekstrahuojant augalinius ir gyvūninius riebalus bei rafinuojant augalinį aliejų išmetamų į orą NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai)	Bendra ribinė vertė (kg/Mg)
Nauji ir esami įrenginiai	> 10	Gyvūniniai riebalai 1,5
		Ricina 3,0
		Rapsų sėklos 1,0
		Saulėgrąžų sėklos 1,0
		Sojų pupelės
		(įprastas smulkinimas) 0,8
		Sojų pupelės (balti dribsniai) 1,2
		Kitos sėklos ir augalinė medžiaga 3,0 ^a
		Visi frakcionavimo procesai, 1,5
		išskyrus dešlichtavimą ^b
		Dešlichtavimas 4,0

^a Visų iš įrenginių, apdorojančių pavienes sėklų arba kitokios augalinės medžiagos partijas, išmetamų į orą NMLOJ ribinės vertes kiekvienu konkrečiu atveju nustato kompetentingos institucijos, remdamosi geriausiomis prieinamomis technologijomis.

^b Dervos pašalinimas iš aliejaus.

20. Transporto priemonių apdaila:

14 lentelė. Atliekant automobilių apdailą išmetamų į orą NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai)	Ribinė vertė mg C/Nm ³)	Neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinė vertė (% nuo tirpiklio pradinio kiekio)
Nauji ir esami įrenginiai	> 0,5	50 ^a	25

^a Tai, kad laikomasi ribinių verčių, įrodoma pagal matavimo kas 15 min. rezultatų vidurkius.

21. Medienos paviršių impregnavimas

15 lentelė. Impregnuojant medinius paviršius išmetamų į orą NMLOJ ribinės vertės

Pajėgumai, technologija, papildomos specifikacijos	Slenkstinis tirpiklių sunaudojimo kiekis (Mg/metai)	Ribinė vertė mg C/Nm ³)	Neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinė vertė % nuo tirpiklio pradinio kiekio)
Nauji ir esami įrenginiai	> 25	100 ^{a, b}	45 ^b

^a Netaikoma impregnuojant kreozotu.

^b Vietoj išmetamų teršalų koncentracijos ribų ir neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ ribinės vertės galima taikyti 11 kg tirpiklio/apdorotos medienos m³ bendrą ribinę vertę.

B. Kanada

22. Ribinės vertės, taikomos kontroliuojant lakiųjų organinių junginius (LOJ) iš naujų stacionarių šaltinių, priklausančių toliau nurodytoms stacionarių šaltinių kategorijoms, nustatomos remiantis turima informacija apie ribojimo technologiją ir lygius, įskaitant ribines vertes, taikomas kitose šalyse ir šiuose dokumentuose:

- a) Kanados aplinkos ministrų taryba (CCME). Iš cheminio valymo įrenginių išmetamų į orą tirpiklių mažinimo ekologinės praktikos kodeksas. 1992 m. gruodis. PN 1053;
- b) CCME. Vykdamas naują organinės chemijos veiklą išmetamų į orą lakiųjų organinių junginių ribojimo ekologinės gairės. 1993 m. rugsėjis. PN1108;
- c) CCME: LOJ, neorganizuotų išmetamų dėl nesandarios įrangos matavimo ir ribojimo praktikos kodeksas. 1993 m. spalio. PN1106;
- d) CCME. Programa, kaip 40 procentų sumažinti iš klijų ir sandarinimo medžiagų išmetamus lakiuosius organinius junginius. 1994 m. kovas. PN1116;
- e) CCME. Planas, kaip 20 procentų sumažinti iš vartojimo prekių paviršių dangos išmetamus į orą lakiuosius organinius junginius. 1994 m. kovas. PN1114;
- f) CCME. Iš antžeminių talpyklų išmetamų į orą lakiųjų organinių junginių kontrolės ekologinės gairės. 1995 m. birželis. PN1180;
- g) CCME. Garų surinkimo pripildant transporto priemones degalų degalinėse ir kituose benzino skirstymo įrenginiuose ekologinės praktikos kodeksas (II etapas). 1995 m. balandis. PN1184;
- h) CCME. Iš komercinių ir pramoninių nuriebalinimo įrenginių išmetamų į orą tirpiklių kiekių mažinimo ekologinės praktikos kodeksas. 1995 m. birželis. PN1182;
- i) CCME. Iš Kanados automobilių originalios įrangos gamyklų (OEM) dengimo įrenginių išmetamų į orą lakiųjų organinių junginių kiekių mažinimo gairės ir normatyvai naujiems šaltiniams. 1995 m. rugpjūtis. PN1234;
- j) CCME. Plastikų perdurbimo pramonėje išmetamų į orą lakiųjų organinių junginių kiekių mažinimo ekologinės gairės. 1997 m. liepa. PN1276; ir
- k) CCME. Lakiųjų organinių junginių kiekio Kanados komercinių ir pramoninių paviršiaus dengimo produktų sudėtyje (Automobilių apdaila) nacionaliniai normatyvai. 1997 m. rugpjūtis. PN1288.

D. Jungtinės Amerikos Valstijos

23. Ribinės vertės, taikomos ribojant LOJ iš naujų stacionarių šaltinių, priklausančių toliau nurodytoms stacionarių šaltinių kategorijoms, yra nurodytos šiuose dokumentuose:

- a) Naftos skystų produktų saugojimo talpyklos. – 40 Federacinių nuostatų kodekso (C. F. R) 60 dalies K ir Ka poskyriai.
- b) Lakiųjų organinių skysčių saugojimo talpyklos. – 40 C. F. R. 60 dalies Kb poskyris.
- c) Naftos perdurbimo gamyklos. – 40 C. F. R. 60 dalies J poskyris.
- d) Metalinių baldų paviršiaus dengimas. – 40 C. F. R. 60 dalies EE poskyris.
- e) Lengvųjų automobilių ir lengvasvorių sunkvežimių paviršiaus dengimas. – 40 C. F. R. 60 dalies MM poskyris.
- f) Leidybinė rotacinė giliaspaudė. – 40 C. F. R. 60 dalies QQ poskyris.
- g) Spaudimui jautrių juostelių ir etikečių paviršiaus dengimo veikla. – 40 C. F. R. 60 dalies RR poskyris.
- h) Didelių prietaisų, metalinių vielų ir gėrimų skardinių paviršių dengimas. – 40 C. F. R. 60 dalies SS, TT ir WW poskyriai.
- i) Dideli benzino laikymo terminalai. – 40 C. F. R. 60 dalies XX poskyris.
- j) Guminių padangų gamyba. – 40 C. F. R. 60 dalies BBB poskyris.
- k) Polimerų gamyba. – 40 C. F. R. 60 dalies DDD poskyris.

- l) Lanksčių vinilo ir uretano gaminių dengimas ir spausdinimas. – 40 C. F. R. 60 dalies FFF poskyris.
- m) Naftos perdirbimo gamyklų įrangos nuotėkiai ir nuotekų sistemos. – 40 C. F. R. 60 dalies GGG ir QQQ poskyriai.
- n) Sintetinio pluošto gamyba. – 40 C. F. R. 60 dalies HHH poskyris.
- o) Naftos produktai, skirti cheminiam valymui. – 40 C. F. R. 60 dalies JJJ poskyris.
- p) Gamtinių dujų perdirbimo gamyklos krante. – 40 C. F. R. 60 dalies KKK poskyris.
- q) SOCFMI įrangos pratekėjimas, oro oksidavimo agregatai, distiliavimo veikla ir reaktorių procesai. – 40 C. F. R. 60 dalies VV, III, NNN ir RRR poskyriai.
- r) Magnetinės juostos dengimas. – 40 C. F. R. 60 dalies SSS poskyris.
- s) Pramoninių paviršių dengimas. – 40 C. F. R. 60 dalies TTT poskyris.
- t) Pagalbinių objektų polimerinis dengimas – 40 C. F. R. 60 dalies VVV poskyris.
-

I priedėlis

TIRPIKLIŲ VALDYMO PLANAS

Įvadas

1. Šis priedo, skirto nemetaninių lakiųjų organinių junginių (NMLOJ), išmetamų iš stacionarių šaltinių, ribinėms vertėms, priedėlis – tai gairės, kaip vykdyti tirpiklių valdymo planą. Jame nurodyti taikytini principai (2 punktas), masės balanso pagrindai (3 punktas) ir tikrinimo, kaip laikomasi nuostatų, reikalavimai (4 punktas).

Principai

2. Tirpiklių valdymo planas yra skirtas šiems tikslams:

- a) tikrinimui, kaip laikomasi šio priedo nuostatų, ir
- b) būsimų teršalų mažinimo galimybių nustatymui.

Apibrėžimai

3. Šie apibrėžimai yra pagrindas masės balansui nustatyti:

- a) organinių tirpiklių sąnaudos:
 - b) I1. Organinių tirpiklių kiekiai arba jų kiekis pirktuose preparatuose, kurie yra naudojami procese per tokį laiką, kuriam apskaičiuojamas masės balansas.
 - I2. Organinių tirpiklių kiekiai arba jų kiekis regeneruotuose ir pakartotinai panauduotuose preparatuose kaip tirpiklio sąnaudos procese (regeneruotas tirpiklis skaičiuojamas kiekvieną kartą, kai jis yra naudojamas veikloje).
- b) organinių tirpiklių išėiga
 - O1. Išmetami NMLOJ.
 - O2. Organiniai tirpikliai, prarasti vandenyje, jei apskaičiuojant O5 atitinkamais atvejais atsižvelgiama į nuotekų valymą,
 - O3. Organinių tirpiklių kiekis, kuris lieka produkcijoje kaip tarša ar proceso liekanos.
 - O4. Nesugaudyti į orą išmesti organiniai tirpikliai. Jie susidaro dėl patalpų bendros ventiliacijos kai oras į aplinką išleidžiamas per langus, duris, sklendes ir panašias angas.
 - O5. Organiniai tirpikliai ir (arba) organiniai junginiai, prarasti dėl cheminių ar fizikinių reakcijų (taip pat ir, pavyzdžiui, organiniai junginiai, suardomi deginant arba kitaip apdorojant išmetamus dujinius teršalus ir nuotekas, arba juos sugaunant, pavyzdžiui, adsorbicijos būdu, jei jie neįskaityti pagal O6, O7 arba O8).
 - O6. Organiniai tirpikliai surinktose atliekose.
 - O7. Organiniai tirpikliai arba organiniai tirpikliai preparatuose, kurie yra parduodami arba ketinami parduoti kaip komerciniu atžvilgiu vertingas produktas.
 - O8. Organiniai tirpikliai, esantys preparatuose, regeneruotuose pakartotiniam panaudojimui, bet ne kaip šio proceso sąnaudos, jei jie neįskaityti pagal O7.
 - O9. Kitaip išleisti organiniai tirpikliai.

Gairės, kaip naudoti tirpiklių valdymo planą tikrinant nuostatų laikymąsi

4. Tirpiklių valdymo plano naudojimas priklauso nuo konkrečių tikrinamų reikalavimų:

- a) tikrinimas, kaip paisoma taršos mažinimo galimybės, minėtos priedo 6 punkto a papunktyje, kai bendra ribinė vertė yra išreikšta išmetamų į orą tirpiklių kiekiu vienam produkcijos vienetui arba kitaip, kaip nurodyta priede.

i) Visoms veikloms rūšims, kurios taiko taršos mažinimo galimybę, kaip minėta priedo 6 punkto a papunktyje, tirpiklių valdymo planas kasmet turėtų būti sudaromas tirpiklių sunaudojimui nustatyti. Sunaudojimą galima apskaičiuoti pagal šią lygtį:

$$C = 11 - O8$$

Analogiškai taip pat turėtų būti nustatomas dengimo procese naudojamų kietųjų medžiagų kiekis, kad būtų galima gauti metinius atskaitinius išmetamų teršalų kiekius ir kiekvienais metais siektinus išmesti teršalų kiekius.

ii) Vertinant, kaip laikomasi bendros išmetamų LOJ ribinės vertės, išreikštos išmetamų į orą tirpiklių kiekiu vienam produkcijos vienetui arba kitaip, kaip nurodyta priede, tirpiklių valdymo planas turėtų būti sudaromas kasmet išmetamiems į orą NMLOJ nustatyti. Išmetami į orą NMLOJ kiekiai gali būti apskaičiuoti pagal šią lygtį:

$$E = F + O1$$

F – neorganizuoti išmetamieji NMLOJ, kurie nustatomi pagal toliau b punkto i papunktį. Išmetamų į orą teršalų kiekį reikia padalyti iš atitinkamo produkto parametro;

b) neorganizuotų išmetamųjų NMLOJ kiekio nustatymas palyginimui su neorganizuotų išmetamųjų teršalų vertėmis, pateiktomis šiame priede:

i) Metodologija: Neorganizuoti išmetamieji NMLOJ gali būti apskaičiuoti pagal šią lygtį:

$$F = I1 - O1 - O5 - O6 - O7 - O8$$

arba

$$F = O2 + O3 + O4 + O9$$

Šį kiekį galima nustatyti tiesiogiai matuojant kiekius. Arba galima atlikti lygiavertį apskaičiavimą kitais būdais, pavyzdžiui, apskaičiuojant sugaudymo efektyvumą proceso metu.

Neorganizuotų išmetamųjų teršalų vertė išreiškiama kaip sąnaudų dalis, kurią galima apskaičiuoti pagal šią lygybę:

$$I = I1 + I2$$

ii) Dažnumas: Neorganizuotus išmetamuosius NMLOJ galima nustatyti trumpa, bet išsamia matavimų serija. Matavimų nereikia kartoti jei įrenginyje nėra padaryta pakeitimų.

II priedėlis

TARŠOS MAŽINIMO SCHEMA

Principai

1. Taršos mažinimo schemos tikslas – suteikti operatoriui galimybę kitais būdais pasiekti išmetamų į orą teršalų mažinimą, kuris būtų tolygus mažinimui, jei būtų taikomos ribinės vertės. Tuo tikslu operatorius gali taikyti bet kurią Taršos mažinimo schemą, specialiai sukurtą jo įrenginiui, jei galiausiai bus pasiektas tolygus išmetamų į orą teršalų kiekio sumažinimas. Šalys praneša apie pažangą, padarytą siekiant tokio pat išmetamų į orą teršalų mažinimo, įskaitant ir Taršos mažinimo schemos taikymą.

Praktika

2. Dengiant objektus lakais, kljais arba rašalais, gali būti taikoma ši schema. Jei ją taikyti netikslinga, kompetentinga institucija operatoriui gali leisti taikyti bet kurią alternatyvią schemą, kuri, jos nuomone, atitinka čia nurodytus principus. Schemos struktūroje atsižvelgiama į šiuos faktus:

a) jei dar tik kuriami pakaitalai, kuriuose yra mažai tirpiklių arba jų visiškai nėra, operatoriui privaloma pratęsti laiką, per kurį jis turi įgyvendinti savo išmetamų į orą teršalų mažinimo planus;

b) išmetamų į orą teršalų mažinimo pradinis atskaitinis lygis turėtų kuo tiksliau atitikti išmetamų į orą teršalų kiekį, kuris būtų, jei nebūtų imtasi jokių teršalų mažinimo veiksmų.

3. Toliau pateikta schema skirta apibūdinti į aplinką išmetamų LOJ kiekio pradinį atskaitinį lygį įrenginiams, kurių vartojamuose preparatuose manoma, yra pastovus kietųjų medžiagų kiekis:

a) operatorius pateikia išmetamų į orą teršalų mažinimo planą, kuriame pirmiausia nurodytas vidutinio tirpiklio kiekio sumažinimas visame panaudotų medžiagų kiekyje ir (arba) didesnis kietųjų medžiagų naudojimo efektyvumas siekiant išmetamus į orą teršalus sumažinti iki nustatyto metinio atskaitinio teršalų kiekio (procento), vadinamo siektinu teršalų kiekiu. Tai turi būti atlikta laikantis tokio tvarkaraščio:

Laikotarpis		Bendras maksimalus leistinas metinis LOJ kiekis
Nauji įrenginiai	Esami įrenginiai	
Iki 2001 10 31	Iki 2005 10 31	Siektinas teršalų kiekis x 1,5
Iki 2004 10 31	Iki 2007 10 31	Siektinas teršalų kiekis

b) metinis atskaitinis išmetamų LOJ kiekis apskaičiuojamas taip:

i) nustatoma bendra kietųjų medžiagų masė per metus sunaudotame dangos ir (arba) rašalų, lako ar kljų kiekyje per metus. Kietąja medžiaga laikomos visos medžiagos dangose, rašaluose, lakuose ir kljuose, kurios tampa kietomis, kai tik išgaruoja vanduo ar lakieji organiniai junginiai;

ii) metinis atskaitinis išmetamų į aplinką teršalų kiekis apskaičiuojamas i papunktyje apskaičiuotą masę padauginus iš atitinkamo koeficiento, nurodyto toliau lentelėje. Kompetentinga institucija, atsižvelgdama į dokumentais įrodytą kietųjų medžiagų naudojimo našumo padidėjimą, gali leisti šiuos koeficientus atskiriems įrenginiams koreguoti.

Veikla	b punkto ii punktyje taikytinas dauginimo koeficientas
Rotacinė giliaspaudė; fleksografija; laminavimas kaip spausdinimo dalis;	4
spausdinimas; lakavimas kaip spausdinimo dalis; medienos dengimas;	
tekstilės, audinio, plėvelės ar popieriaus dengimas; lipnioji danga	
Ritininės produkcijos dengimas; transporto priemonių apdaila	3
Danga, susiliejanti su maistu; aviacinė kosminė danga	2,33

iii) siektinas LOJ kiekis – metinis atskaitinis išmetamų į aplinką teršalų kiekis padaugintas iš procento, kuris lygus:

- (neorganizuotų išmetamųjų teršalų vertei + 15) įrenginiams šiuose sektoriuose:
- transporto priemonių dengimas (tirpiklio suvartojimas < 15 Mg/metai) ir automobilių apdaila;
- metalo, plastiko, tekstilės, audinių, plėvelės ir popieriaus dengimas (tirpiklio sunaudojimas nuo 5 iki 15 Mg/metai);
- medinių paviršių dengimas (tirpiklio suvartojimas nuo 15 iki 25 Mg/metai);
- (neorganizuotų išmetamųjų teršalų vertė + 5) visiems kitiems įrenginiams;

iv) reikalavimų laikomasi, jei pagal tirpiklių valdymo planą į aplinką faktiškai išmetamų tirpiklių kiekis yra mažesnis už siektiną teršalų kiekį arba lygus jam.

VII priedas**TERMINAI PAGAL 3 STRAIPSNĮ**

1. Ribinių verčių, nurodytų 3 straipsnio 2 ir 3 dalyse, taikymo terminai yra tokie:
 - a) naujiems stacionariems šaltiniams – vieneri metai nuo šio Protokolo įsigaliojimo dienos atitinkamai Šaliai; ir
 - b) esamiems stacionariems šaltiniams:
 - i) jei atitinkama Šalis nėra pereinamosios ekonomikos šalis – vieneri metai nuo šio Protokolo įsigaliojimo dienos arba 2007 m. gruodžio 31 d., atsižvelgiant į tai, kuri data yra vėlesnė; ir
 - ii) jei atitinkama Šalis yra pereinamosios ekonomikos šalis – aštuoneri metai nuo šio Protokolo įsigaliojimo.
 2. Ribinių verčių taikymo terminai kurui ir naujiems mobiliems šaltiniams, nuodytiems 3 straipsnio 5 dalyje, ir ribinių verčių taikymo terminai gazoliui, nurodytam IV priedo 2 lentelėje, yra šie:
 - i) jei atitinkama Šalis nėra pereinamosios ekonomikos šalis – šio Protokolo įsigaliojimo data arba datos, susijusios su VIII priede minėtomis priemonėmis ir su IV priedo 2 lentelėje minėtomis ribinėmis vertėmis, atsižvelgiant į tai, kuri data yra vėlesnė;
 - ii) jei atitinkama Šalis yra pereinamosios ekonomikos šalis – penkeri metai nuo šio Protokolo įsigaliojimo dienos arba penkeri metai nuo datos, susijusios su VIII priede minėtomis priemonėmis ir su IV priedo 2 lentelėje minėtomis ribinėmis vertėmis, atsižvelgiant į tai, kuri data yra vėlesnė.
- Šie terminai šio Protokolo Šaliai netaikomi tais atvejais, kai Šalis turi laikytis trumpesnių terminų, nustatytų gazoliui pagal Sieros teršalų tolesnio mažinimo protokolą.
3. Šiame priede „pereinamosios ekonomikos šalis“ – Šalis, kuri kartu su savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentu padarė pareiškimą, kad, taikant šio priedo 1 ir (arba) 2 punktą, ji nori būti laikoma pereinamosios ekonomikos šalimi.
-

VIII priedas

DEGALŲ IR NAUJŲ MOBILIŲJŲ ŠALTINIŲ RIBINĖS VERTĖS

Įvadas

1. A skyrius taikomas Šalims, išskyrus Kanadą ir Jungtines Amerikos Valstijas, B skyrius taikomas Kanadai, o C skyrius – Jungtinėms Amerikos Valstijoms.
2. Šiame priede nurodytos NO_x ribinės vertės, išreikštos azoto dioksido (NO₂) ekvivalentu, angliavandenilių, kurie dažniausiai yra lakieji organiniai junginiai, ribinės vertės ir ekologinės transporto priemonių degalų specifikacijos.
3. Šių ribinių verčių taikymo terminai nustatyti VII priede.

A. Šalys, išskyrus Kanadą ir Jungtines Amerikos Valstijas

Lengvieji ir lengvasvoriai automobiliai

4. Motorinių transporto priemonių, turinčių mažiausiai keturis ratus ir naudojamų vežti keleiviams (M kategorijos) ir kroviniams (N kategorijos), ribinės vertės nurodytos 1 lentelėje.

Sunkiasvoriai automobiliai

5. Sunkiasvorių automobilių variklių ribinės vertės nurodytos 2 ir 3 lentelėje pagal taikomų bandymų procedūras.

Motociklai ir mopedai

6. Motociklų ir mopedų ribinės vertės nurodytos 6 ir 7 lentelėse.

Kitos, ne kelių transportui skirtos, transporto priemonės ir mašinos

7. Žemės ūkio bei miškų traktorių ir kitų ne kelių transportui skirtų transporto priemonių/mašinų variklių ribinės vertės nurodytos 4 ir 5 lentelėse. I etapas (4 lentelė) grindžiama ECE 96 taisykle „Vienodi techniniai nurodymai slėginio uždegimo (C. I.) variklių, skirtų montuoti žemės ūkio ir miškų traktoriuose, oficialiam patvirtinimui (sertifikavimui) šių variklių išmetamų teršiamųjų medžiagų atžvilgiu“.

Degalų kokybė

8. Benzino ir dyzelio ekologinės kokybės specifikacijos pateiktos 8–11 lentelėse.

1 lentelė. Lengvųjų ir lengvasvorių automobilių ribinės vertės

			Etaloninė masė (RW) (kg)	Ribinės vertės									
				Anglies monoksidas		Angliavandeni-liai		Azoto oksidai		Angliavandeni-liai ir azoto oksidai kartu		Kietosios dalelės	
				L1 (g/km)		L2 (g/km)		L3 (g/km)		L2 + L3 (g/km)		L4 (g/km)	
Kategorija	Klasė	Taikoma ^b		Benzin.	Dyzel.	Benzin.	Dyzel.	Benzin.	Dyzel.	Benzin	Dyzel.	Dyzel.	
A	M ^c	2001 01 01	Visos ^g	2,3	0,64	0,20	-	0,15	0,50	-	0,56	0,05	
	N ₁ ^d	I	2001 01 01 ^e	RW ≤ 1305	2,3	0,64	0,20	-	0,15	0,50	-	0,56	0,05
		II	2002 01 01	1305 < RW ≤ 1760	4,17	0,80	0,25	-	0,18	0,65	-	0,72	0,07
		III	2002 01 01	1760 < RW	5,22	0,95	0,29	-	0,21	0,78	-	0,86	0,10
B	M ^c	2006 01 01	Visos	1,0	0,50	0,10	-	0,08	0,25	-	0,30	0,025	
	N ₁ ^d	I	2006 01 01 ^f	RW ≤ 1305	1,0	0,50	0,10	-	0,08	0,25	-	0,30	0,025
		II	2007 01 01	1305 < RW ≤ 1760	1,81	0,63	0,13	-	0,10	0,33	-	0,39	0,04
		III	2007 01 01	1760 < RW	2,27	0,74	0,16	-	0,11	0,39	-	0,46	0,06

^a Slėginio uždegimo varikliams.

^b Nuo šioje skiltyje nurodytų datų naujų transporto priemonių, kurios nesilaiko atitinkamų ribinių verčių, neleidžiama registruoti, parduoti ir pradėti eksploatuoti ir negalima suteikti tipo patvirtinimo, kuris įsigaliojūt likus 12 mėnesių iki tos datos.

^c Išskyrus transporto priemones, kurių didžiausia masė yra didesnė kaip 2500 kg.

^d Ir c pastaboje nurodytos M kategorijos transporto priemonės.

^e c pastaboje nurodytoms M kategorijos transporto priemonėms – 2002 1 1.

^f c pastaboje nurodytoms M kategorijos transporto priemonėms – 2007 1 1.

^g Iki 2003 m. sausio 1 d. šios kategorijos transporto priemonės su įmontuotais slėginio uždegimo varikliais, skirtos ne kelių transportui, ir transporto priemonės, kurių didžiausia masė yra didesnė kaip 2000 kg., skirtos ne daugiau kaip 6 žmonėms, įskaitant vairuotoją, priskiriamos N1 kategorijos III klasės automobiliams A eilutėje.

2 lentelė. Sunkiasvorių transporto priemonių ribinės vertės – Europos nekintamo režimo ciklo (ESC) ir Europos apkrovos režimo (ELR) bandymai

Etapas	Taikoma ^a	Anglies monoksidas (g/kWh)	Angliavandeniliai (g/kWh)	Azoto oksidai (g/kWh)	Kietosios dalelės (g/kWh)	Dūmai (m ¹)
A	2001 10 01	2,1	0,66	5,0	0,10/0,13 ^b	0,8
B1	2006 10 01	1,5	0,46	3,5	0,02	0,5
B2	2009 10 01	1,5	0,46	2,0	0,02	0,5

^a Nuo nurodytų datų, išskyrus transporto priemones ir variklius, skirtus eksportui į šalis, kurios nėra šio Protokolo Šalys, ir jau naudojamoms priemonėms skirtus variklius, Šalys draudžia registruoti, parduoti ir pradėti naudoti naujas transporto priemones, slėginio uždegimo arba dujinį variklį, ir parduoti bei naudoti naujus slėginio uždegimo arba dujinius variklius, jei jų išmetamos dujos neatitinka nustatytų ribinių verčių. Likus dvylikai mėnesių iki šių datų, galima atsakyti išduoti tipo patvirtinimą, jei nesilaikoma tų ribinių verčių.

^b Taikoma varikliams, kurių cilindro darbinis tūris mažesnis kaip 0,75 dm³, o nominalių apsisukimų skaičius didesnis kaip 3000 per sekundę.

3 lentelė. Sunkiasvorių transporto priemonių ribinės vertės – Europos staigaus pagreitinimo režimo (ETC) bandymas^a

Etapas	Taikoma ^b	Anglies monoksidas (g/kWh)	Nemetano angliavandeniliai (g/kWh)	Metanas ^c (g/kWh)	Azoto oksidai (g/kWh)	Kietosios dalelės ^d
A(2000)	2001 10 01	5,45	0,78	1,6	5,0	0,16/0,21 ^c
B1(2005)	2006 10 01	4,0	0,55	1,1	3,5	0,03
B2 (2008)	2009 10 01	4,0	0,55	1,1	2,0	0,03

^a ETC bandymų, kuriais matuojamos dujinių variklių išmetamos dujos ir lyginamos su ribinėmis vertėmis, taikomomis A etape, tikrinimo sąlygų priimtumas persvarstomas ir prireikus keičiamas Direktyvos 70/156/EEB 13 straipsnyje nustatyta tvarka.

^b Nuo nurodytų datų, išskyrus transporto priemones ir variklius, skirtus eksportui į šalis, kurios nėra šio Protokolo Šalys, ir jau naudojamoms priemonėms skirtus variklius, Šalys draudžia registruoti, parduoti ir pradėti naudoti naujas transporto priemones, slėginio uždegimo arba dujinį variklį, ir parduoti bei naudoti naujus slėginio uždegimo arba dujinius variklius, jei jų išmetamos dujos neatitinka nustatytų ribinių verčių. Likus dvylikai mėnesių iki šių datų, galima atsakyti išduoti tipo patvirtinimą, jei nesilaikoma tų ribinių verčių.

^c Tik gamtinėmis dujomis varomiems varikliams.

^d A, B1 ir B2 etapuose netaikytina dujomis varomiems varikliams.

^e Taikoma varikliams, kurių cilindro darbinis tūris mažesnis kaip 0,75 dm³, o nominalių apsisukimų skaičius didesnis kaip 3000 per sekundę.

4 lentelė. Ne kelių transporto mobilioms mašinoms skirtų dyzelinių variklių ribinės vertės (I etapas) (matavimo procedūra ISO 8178)

Naudingoji galia (P) (kW)	Taikytina ^a	Anglies monoksidas (g/kWh)	Angliavandeniliai (g/kWh)	Azoto oksidai (g/kWh)	Kietosios dalelės (g/kWh)
130 £ P < 560	1998 12 31	5,0	1,3	9,2	0,54
75 £ P < 130	1998 12 31	5,0	1,3	9,2	0,74
370 £ P < 75	1998 03 31	6,5	1,3	9,2	0,85

^a Nuo nurodytų datų, išskyrus mašinas ir variklius, skirtus eksportui į šalis, kurios nėra šio Protokolo Šalys, Šalys leidžia registruoti, kur tokia registracija taikytina, ir išleisti į rinką naujus

variklius, įmontuotus į mašinas ar neįmontuotus, tik tuo atveju, jei jie atitinka lentelėje nurodytas ribines vertes. Nuo 1998 m. birželio 30 d. tipo patvirtinimas neišduodamas, jei variklio tipas ar šeima neatitinka ribinių verčių.

Pastaba. Šios vertės yra ribinės vertės matuojant išmetimus iš variklių ir jos turi būti pasiekiamos, iki pradės veikti bet kokia išmetamųjų dujų valymo sistema.

5 lentelė. Ne kelių transporto mobilioms mašinoms skirtų dyzelinių variklių ribinės vertės (II etapas) (matavimo procedūra ISO 8178)

Naudingoji galia (P) (kW)	Taikytina ^a	Anglies monoksidas (g/kWh)	Angliavandeniliai (g/kWh)	Azoto oksidai (g/kWh)	Kietosios dalelės (g/kWh)
130 £ P < 560	2001 12 31	3,5	1,0	6,0	0,2
75 £ P < 130	2002 12 31	5,0	1,0	6,0	0,3
37 £ P < 75	2003 12 31	5,0	1,3	7,0	0,4
18 £ P < 37	2000 12 31	5,5	1,5	8,0	0,8

^a Nuo nurodytų datų, išskyrus mašinas ir variklius, skirtus eksportui į šalis, kurios nėra šio Protokolo Šalys, Šalys leidžia registruoti, kur tokia registracija taikytina, ir išleisti į rinką naujus variklius, įmontuotus į mašinas ar neįmontuotus, tik tuo atveju, jei jie atitinka lentelėje nurodytas ribines vertes. Likus dvylikai mėnesių iki šių datų, jei variklio tipas ar šeima neatitinka ribinių verčių, tipo patvirtinimas jiems neišduodamas.

6 lentelė. Dviračių, triračių ir keturračių motociklų (> 50 cm³/ > 45 km/h) ribinės vertės, taikomos nuo 1999 m. birželio 17 d. a

Variklio tipas	Ribinės vertės
Dviejų taktų	CO = 8 g/km HC = 4 g/km NO _x = 0,1 g/km
Keturių taktų	CO = 13 g/km HC = 3 g/km NO _x = 0,3 g/km

^a Jei transporto priemonės išmetamosios dujos neatitinka ribinių verčių, tipo patvirtinimas nuo nurodytos datos neišduodamas.

Pastaba. Triračiams ir keturračiams motociklams ribines vertes reikia padauginti iš 1,5.

7 lentelė. Mopedų ribinės vertės (≤ 50 cm³; < 45 km/h)

Etapas	Taikytina ^a	Ribinės vertės	
		CO (g/km)	HC + NO _x (g/km)
I	1999 06 17	6,0 ^b	3,0 ^b
II	2002 06 17	1,0 ^c	1,2

^a Tipo patvirtinimas neišduodamas nuo nurodytų datų, jei transporto priemonės išmetamosios dujos neatitinka ribinių verčių.

^b Triratėms ir keturratėms transporto priemonėms reikia padauginti iš 2.

^c Triratėms ir keturratėms transporto priemonėms – 3,5 g/km.

8 lentelė. Parduodamų degalų, naudojamų transporto priemonėms su kibirkštinio uždegimo varikliais, ekologinės specifikacijos

Tipas: Benzinas

Parametras	Vienetas	Ribos ^a		Bandymas	
		Minimumas	Maksimumas	Metodas ^b	Skelbimo data

Oktaninis skaičius pagal tyrimo metodą		95	-	EN 25164	1993
Oktaninis skaičius pagal variklio metodą		85	-	EN 25163	1993
Garų slėgis pagal Reidą – vasarą ^c	kPa	-	60	EN 12	1993
Distiliacija:					
išgarinta esant 100 ^o C			-	EN-ISO 3405	1998
išgarinta esant 150 ^o C	% v/v	46	-		
Angliavandenilių analizė:	% v/v	75			
-olefinai			18,0 ^d	ASTM D1319	1995
-aromatinės medžiagos	% v/v	-	42	ASTM D1319	1995
-benzenas		-	1	EN 12177	1995
					projektas
Deguonies kiekis		-	2,7	EN 1601	1996
Prisotintieji deguonimi:	% m/m	-			
-metanolis, turi būti pridėta stabilizuojančių reagentų	% v/v	-	3	EN 1601	1996
-etanolis, gali prireikti stabilizuojančių reagentų	% v/v	-		EN 1601	1996
-izopropilo alkoholis			10	EN 1601	1996
-terbutilo alkoholis	% v/v	-	7	EN 1601	1996
-Neišversta	% v/v	-	10	EN 1601	1996
-Eteriai, kuriuose yra 5 ar daugiau anglies atomų vienoje molekulėje	% v/v	-	15	EN 1601	1996
Kitos prisotintosios deguonies medžiagos ^e	% v/v	-	10	EN 1601	1996
Sieros kiekis	mg/kg	-	150	EN-ISO/DIS	1996
				projektas	

^a Šioje lentelėje nurodytos vertės yra „realiosios vertės“. Nustatant jų ribines vertes, buvo taikomos ISO 4259 „Naftos produktai – bandymo metodų tikslų duomenų nustatymas ir taikymas“ sąlygos, o nustatant minimalią vertę buvo atsižvelgta į mažiausią 2R nuokrypį aukščiau nulio (R = atkuriamumas). Atskirų matavimų duomenys aiškinami remiantis ISO 4259 (paskelbta 1995 m.) kriterijais.

^b EN – Europos standartas; ASTM – Amerikos bandymų ir medžiagų asociacija; DIS – tarptautinio standarto projektas.

^c Vasaros laikotarpis prasideda ne vėliau kaip gegužės 1 d. ir baigiasi ne anksčiau kaip rugsėjo 30 d. Valstybėms narėms, kuriuose yra arktinės klimato sąlygos, vasaros laikotarpis prasideda ne vėliau kaip birželio 1 d. ir baigiasi ne anksčiau kaip rugpjūčio 31 d., o RVP apribojama iki 70 kPa.

^d Išskyrus įprastą bešvinį benziną (mažiausias variklio oktaninis skaičius (MON) – 81, o mažiausias oktaninis skaičius pagal tyrimo metodą (RON) – 91), kuriame didžiausias olefino kiekis turi būti 21 % apimties. Šios ribos nekliudo valstybės narės rinkoje pradėti pardavinėti kitą bešvinį benziną, kurio oktaninis skaičius yra mažesnis nei čia nurodyta.

^e Kiti monoalkoholiai, kurių galutinis distiliacijos taškas yra ne aukštesnis nei galutinis distiliacijos taškas, nurodytas nacionalinėse specifikacijose arba, jei tokių nėra, pramoninėse variklinių degalų specifikacijose.

Pastaba. Šalys užtikrina, kad ne vėliau kaip 2000 m. sausio 1 d. jų teritorijoje benzinai gali būti pardavinėjami tik tuo atveju, jei jis atitinka 8 lentelėje pateiktas ekologines specifikacijas. Kai Šalis nustato, kad uždraudus benziną, kuriame sieros kiekis neatitinka sieros kiekio specifikacijų 8 lentelėje, bet neviršija dabartinio kiekio, jos pramonei būtų labai sunku iki 2000 m. sausio 1 d. atlikti būtinus gamybos įrenginių pakeitimus, ji savo teritorijoje gali pardavimo laikotarpį pratęsti ne ilgiau kaip iki 2003 m. sausio 1 d. Tokiu atveju Šalis kartu su savo ratifikavimo, priėmimo,

patvirtinimo ar prisijungimo dokumentu deponuoja pareiškimą, kad ji ketina pratęsti tokį laikotarpį, ir Vykdomajai institucijai pateikia raštišką tokio sprendimo priežasčių paaiškinimą.

9 lentelė. Paroduodamų degalų, naudojamų transporto priemonėms su slėginio uždegimo, ekologinės specifikacijos

Tipas: Dizelinis kuras

Parametras	Vienetas	Ribos ^a		Bandymas	
		Minimumas	Maksimumas	Metodas ^b	Skelbimo data
Cetaninis skaičius		51	-	EN-ISO 5165	1992
Tankis esant 15 ⁰ C	kg/m ³	-	845	EN-ISO 3675	1995
Distiliacijos taškas: 95%	⁰ C	-	360	EN-ISO 3405	1988
Policikliniai aromatiniai angliavandeniliai	% m/m	-	11	IP 391	1995
Sieros kiekis	mg/kg	-	350	EN-ISO-DIS 14596 projektas	1996

^a Šioje lentelėje nurodytos vertės yra „realiosios vertės“. Nustatant jų ribines vertes buvo taikomos ISO 4259 „Naftos produktai – tikslumo duomenų nustatymas ir taikymas taikomuosiuose bandymuose“ sąlygos, o nustatant minimalią vertę buvo atsižvelgta į mažiausią 2R nuokrypį aukščiau nulio (R = atkuriamumas). Atskirų matavimų duomenys turi būti aiškinami, remiantis ISO 4259 (paskelbta 1995 m.) kriterijais.

^b EN – Europos standartas; IP – Naftos institutas; DIS – tarptautinio standarto projektas.

Pastaba. Šalys užtikrina, kad ne vėliau kaip 2000 m. sausio 1 d. jų teritorijoje benzinas gali būti pardavinėjamas tik tuo atveju, jei jis atitinka 9 lentelėje pateiktas ekologines specifikacijas. Kai Šalis nustato, kad uždraudus benzina, kuriame sieros kiekis neatitinka sieros kiekio specifikacijų 9 lentelėje, bet neviršija dabartinio kiekio, jos pramonei būtų labai sunku iki 2000 m. sausio 1 d. atlikti būtinus gamybos įrenginių pakeitimus, ji savo teritorijoje gali pardavimo laikotarpį pratęsti ne ilgiau kaip iki 2003 m. sausio 1 d. Tokiu atveju Šalis kartu su savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentu deponuoja pareiškimą, kad ji ketina pratęsti tokį laikotarpį, ir Vykdomajai institucijai pateikia raštišką tokio sprendimo priežasčių paaiškinimą.

10 lentelė. Paroduodamų degalų, naudojamų transporto priemonėms su kibirkštinio uždegimo varikliais, ekologinės specifikacijos

Tipas: Benzinas

Parametras	Vienetas	Ribos ^a		Bandymas	
		Minimumas	Maksimumas	Metodas ^b	Skelbimo data
Oktaninis skaičius pagal tyrimus		95		EN 25164	1993
Oktaninis skaičius pagal variklinį metodą	KPa	-		EN 5163	1993
Garų slėgis pagal Reidą – vasarą ^c	% v/v	-	-		
Distiliacija:					
Išgarinta esant 100 ⁰ C	% v/v	-			1995
Išgarinta esant 150 ⁰ C	% v/v	-	35	ASTM D1319	
Angliavandenilių analizė:					
-olefinai	% m/m	-			1996
-aromatinės medžiagos	mg/kg	-	50	EN-ISO/DIS	

-benzenas Deguonies kiekis Sieros kiekis				14596 projektas	
--	--	--	--	--------------------	--

^a Šioje lentelėje nurodytos vertės yra „realiosios vertės“. Nustatant jų ribines vertes buvo taikomos ISO 4259 „Naftos produktai – tikslumo duomenų nustatymas ir taikymas taikomuosiuose bandymuose“ sąlygos, o nustatant minimalią vertę buvo atsižvelgta į mažiausią 2R nuokrypį aukščiau nulio (R = atkuriamumas). Atskirų matavimų duomenys turi būti aiškinami remiantis ISO 4259 (paskelbta 1995 m.) kriterijais.

^b EN – Europos standartas; ASTM – Amerikos bandymų ir medžiagų asociacija; DIS – tarptautinio standarto projektas.

Pastaba. Šalys užtikrina, kad ne vėliau kaip 2005 m. sausio 1 d. jų teritorijoje benzinas gali būti pardavinėjamas tik tuo atveju, jei jis atitinka 10 lentelėje pateiktas ekologines specifikacijas. Kai Šalis nustato, kad uždraudus benzina, kuriame sieros kiekis neatitinka sieros kiekio specifikacijų 10 lentelėje, bet atitinka nurodytąsias 8 lentelėje, jos pramonei būtų labai sunku iki 2005 m. sausio 1 d. atlikti būtinus gamybos įrenginių pakeitimus, ji savo teritorijoje gali pardavimo laikotarpį pratęsti ne ilgiau kaip iki 2007 m. sausio 1 d. Tokiu atveju Šalis kartu su savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentu deponuoja pareiškimą, kad ji ketina pratęsti tokį laikotarpį, ir Vykdomajai institucijai pateikia raštišką tokio sprendimo priežasčių paaiškinimą.

11 lentelė. Parduodamų degalų, naudojamų transporto priemonėms su slėginio uždegimo varikliais, ekologinės specifikacijos

Tipas: Dizelinis kuras

Parametras	Vienetas	Ribos ^a		Bandymas	
		Mini- mumas	Maksi- mumas	Metodas ^b	Skelbimo data
Cetatinis skaičius			-		
Tankis esant 15 ⁰ C	kg/m ³		-		
Distiliacijos taškas: 95%	⁰ C	-			
Policikliniai aromatiniai angliavandeniliai	% m/m	-			
Sieros kiekis	mg/kg	-	50	EN-ISO-DIS 14596 projektas	1996

^a Šioje lentelėje nurodytos vertės yra „realiosios vertės“. Nustatant jų ribines vertes buvo taikomos ISO 4259 „Naftos produktai – tikslumo duomenų nustatymas ir taikymas taikomuosiuose bandymuose“ sąlygos, o nustatant minimalią vertę buvo atsižvelgta į mažiausią 2R nuokrypį aukščiau nulio (R = atkuriamumas). Atskirų matavimų duomenys turi būti aiškinami, remiantis ISO 4259 kriterijais.

^b EN – Europos standartas; DIS – tarptautinio standarto projektas.

Pastaba. Šalys užtikrina, kad ne vėliau kaip 2005 m. sausio 1 d. jų teritorijoje benzinas gali būti pardavinėjamas tik tuo atveju, jei jis atitinka 11 lentelėje pateiktas ekologines specifikacijas. Kai Šalis nustato, kad uždraudus benzina, kuriame sieros kiekis neatitinka sieros kiekio specifikacijų 11 lentelėje, bet atitinka nurodytąsias 9 lentelėje, jos pramonei būtų labai sunku iki 2005 m. sausio 1 d. atlikti būtinus gamybos įrenginių pakeitimus, ji savo teritorijoje gali pardavimo laikotarpį pratęsti ne ilgiau kaip iki 2007 m. sausio 1 d. Tokiu atveju Šalis kartu su savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentu deponuoja pareiškimą, kad ji ketina pratęsti tokį laikotarpį, ir Vykdomajai institucijai pateikia raštišką tokio sprendimo priežasčių paaiškinimą.

B. Kanada

9. Nauji lengvasvorių transporto priemonių, lengvasvorių sunkvežimių, sunkiasvorių transporto priemonių, sunkiasvorių variklių ir motociklų išmetamųjų dujų standartai: Transporto priemonių saugos įstatymas (*Motor Vehicle Safety Act* – ir lydymieji teisės aktai, Transporto priemonių saugos nuostatų V priedas: transporto priemonių išmetamosios dujos (1100 standartas), SOR/97-376 (1997 m. liepos 28 d.) su visais vėlesniais pakeitimais.

10. Kanados aplinkos apsaugos įstatymas, Dizelinio kuro nuostatai, SOR/97-110 (1997 m. vasario 4 d., sieros kiekis dyzeliniame kure) su visais vėlesniais pakeitimais.

11. Kanados aplinkos apsaugos įstatymas, Benzene kiekio benzine nuostatai, SOR/97-493 (1997 m. lapkričio 6 d.) su visais vėlesniais pakeitimais.

12. Kanados aplinkos apsaugos įstatymas, Sieros kiekio benzine nuostatai, Kanados valstybės žinios, II dalis, 1999 m. birželio 4 d. su visais vėlesniais pakeitimais.

C. Jungtinės Amerikos Valstijos

13. Mobilųjų taršos šaltinių kontrolės programos, skirtos lengvasvorėms transporto priemonėms, lengvasvoriams sunkvežimiams, sunkiasvoriams sunkvežimiams ir degalams, įgyvendinimas pagal Švaraus oro įstatymo 202 skirsnio a, g ir h punktus, taikant:

a) 40 Federacinių nuostatų kodekso (C. F. R.) 80 dalies, D poskyrį – Pakeistos sudėties benzinas;

b) 40 C. F. R. 86 dalies A poskyrį – Bendrieji išmetamųjų teršalų nuostatai;

c) 40 C. F. R. 80 dalies 80.29 skirsnį – Dizelinio kuro kokybės kontrolė ir apribojimai.

IX PRIEDAS

AMONIAKO IŠSISKYRIMŲ IŠ ŽEMĖS ŪKIO ŠALTINIŲ KONTROLĖS PRIEMONĖS

1. Šalys, kurios privalo laikytis 3 straipsnio 8 dalies a punkto reikalavimų, privalo taikyti šiame priede nustatytas priemones.
2. Kiekviena Šalis deramai atsižvelgia į poreikį sumažinti viso azoto ciklo nuostolius.

A. Geros žemės ūkio praktikos patariamasis kodeksas

3. Per metus nuo šio Protokolo įsigaliojimo konkrečiai Šaliai toji Šalis, siekdama sumažinti išskiriamus amoniako teršalus, sudaro, paskelbia ir išplatina geros žemės ūkio praktikos patariamąjį kodeksą. Kodekse atsižvelgiama į specifines sąlygas Šalies teritorijoje ir jame įrašomos nuostatos dėl:

- azoto valdymo atsižvelgiant į visą azoto ciklą;
- gyvulių šėrimo strategijų;
- mažai taršių mėšlo kratymo būdų;
- mažai taršių mėšlo laikymo sistemų;
- mažai taršių gyvūnų laikymo sistemų, ir
- galimybių apriboti amoniako teršalus, išmetamus naudojant mineralines trąšas.

Šalys turėtų kodeksui suteikti pavadinimą, kuris neleistų jo supainioti su kitais gairių kodeksais.

B. Karbamidą ir amonio karbonato trąšas

4. Per metus nuo šio Protokolo įsigaliojimo konkrečiai Šaliai toji Šalis imasi visų įmanomų veiksmų amoniako teršalams, išmetamiems naudojant kietąsias karbamidines trąšas, apriboti.
5. Per metus nuo šio Protokolo įsigaliojimo Šalis uždraudžia naudoti amonio karbonato trąšas.

C. Trešimas mėšlu

6. Kiekviena Šalis tokiu mastu, kuriuo ji mano esant taikytinu, užtikrina, kad būtų naudojami mažai taršūs skysto mėšlo trėšimo būdai (nurodyti V gairių dokumente, kurį Vykdomoji institucija priėmė savo septynioliktojoje sesijoje (sprendimas 1999/1), ir visuose jo pakeitimuose), kurie, kaip įrodyta, bent 30% sumažina išmetamus teršalus, palyginti su tame gairių dokumente nurodytais atskaitos skaičiais, atsižvelgdama į vietines dirvožemio ir geomorfologines sąlygas, skysto mėšlo tipą ir ūkio struktūrą. Šių priemonių taikymui nustatomi šie terminai: 2009 m. gruodžio 31 d. – pereinamosios ekonomikos Šalims ir 2007 m. gruodžio 31 d. – kitoms Šalims¹.

7. Per metus nuo šio Protokolo įsigaliojimo datos konkrečiai Šaliai toji Šalis tokiu mastu, kuriuo ji mano esant taikytinu, ir atsižvelgdama į vietines dirvožemio ir geomorfologines sąlygas bei ūkio struktūrą užtikrina, kad kietas mėšlas, kuriuo trėšiama ariama žemė, būtų apartas ne vėliau kaip per 24 valandas nuo jo iškratymo.

D. Mėšlo laikymas

8. Per metus nuo šio Protokolo įsigaliojimo datos konkrečiai Šaliai toji Šalis naujose skysto mėšlo talpyklose dideliuose kiaulininkystės ir paukštininkystės ūkiuose, turinčiuose 2000 šeriamų kiaulių arba 750 paršavedžių, arba 40 000 paukščių, taiko mažai taršias mėšlo laikymo sistemas arba būdus, kurie 40% ar daugiau mažina išmetamus teršalus, palyginti su atskaitos skaičiais

(nurodytais gairių dokumente, minėtame 6 punkte), arba kitas panašias tolygaus našumo sistemas ir būdus².

9. Esamose skysto mėšlo talpyklose dideliuose kiaulininkystės ir paukštininkystės ūkiuose, turinčiuose 2000 šeriamų kiaulių arba 750 paršavedžių, arba 40 000 paukščių, Šalis išmetamus teršalus sumažina 40%, jei ji mano, kad tam būtini būdai yra techniškai ir ekonomiškai įmanomi². Šių priemonių taikymui nustatomi šie terminai: 2009 m. gruodžio 31 d. – pereinamosios ekonomikos Šalims ir 2007 m. gruodžio 31 d. – kitoms Šalims¹.

E. Gyvūnų laikymas

10. Per metus nuo šio Protokolo įsigaliojimo datos konkrečiai Šaliai toji Šalis naujuose didelių kiaulininkystės ir paukštininkystės ūkių, turinčių 2000 šeriamų kiaulių arba 750 paršavedžių, arba 40 000 paukščių, tvartuose įrengia sistemas, kurios išmetamus teršalus mažina 20% ar daugiau, palyginti su atskaitos skaičiais (nurodytais gairių dokumente, minėtame 6 punkte), arba kitas panašias tolygaus našumo sistemas ir būdus². Tų sistemų taikymą galima riboti, atsižvelgiant į gyvūnų gerovę, pavyzdžiui, šiaudais reikiamose kiaulidėse ir paukštidėse bei paukščių aptvaruose.

Pastabos

¹ Šiame priede „pereinamosios ekonomikos šalis“ – Šalis, kuri su savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo arba prisijungimo dokumentu pateikė pareiškimą, kad ji, taikant šio priedo 6 ir (arba) 9 punktus, nori būti laikoma pereinamosios ekonomikos šalimi.

² Kai Šalis mano, kad, laikantis 8 ir 10 punktų reikalavimų, mėšlo laikymui ir gyvūnų laikymui galima naudoti kitas panašias tolygaus efektyvumo sistemas ir būdus, arba kai Šalis mano, kad teršalus, išmetamus iš laikomo mėšlo, sumažinti pagal 9 punktą techniškai ir ekonomiškai neįmanoma, ji pagal 7 straipsnio 1 dalies a punktą pateikia pagrindžiančius dokumentus.
